

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 65 · 29. mars
Sesjonen 2022–2023

Møte onsdag den 29. mars 2023 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 65):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten [10:00:25]: Fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe foreligger meddelelse om at den innvilgede permisjon for representanten Trine Lise Sundnes i tiden fra og med 21. til og med 31. mars er endret til å gjelde til og med 30. mars. – Denne meddelelsen tas til etterretning.

Representanten Sofie Marhaug vil framsette et representantforslag.

Sofie Marhaug (R) [10:00:53]: På vegne av representantene Ola Elvestuen, Kristoffer Robin Haug, Birgit Oline Kjerstad, Kjell Ingolf Ropstad og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om å bryte båndene mellom utbygger og utreder i konsekvensutredninger om natur og klima.

Presidenten [10:01:17]: Representanten Olaug Vervik Bollestad vil framsette et representantforslag.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [10:01:29]: På vegne av representantene Dag-Inge Ulstein, Kjell Ingolf Ropstad og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om opptrappingsplan for landbruket før sommeren.

Presidenten [10:01:43]: Representanten Kristoffer Robin Haug vil framsette et representantforslag.

Kristoffer Robin Haug (MDG) [10:01:54]: På vegne av representantene Rasmus Hansson, Lan Marie Nguyen Berg og meg selv vil jeg gjerne framsette et representantforslag om billigere og bedre kollektivtransport.

Presidenten [10:02:07]: Representanten Helge André Njåstad vil framsette et representantforslag.

Helge André Njåstad (FrP) [10:02:19]: På vegner av Framstegpartiet sine stortingsrepresentantar Erlend Wiborg, Bård Hoksrud, Himanshu Gulati, Terje Halleland, Sivert Bjørnstad, Marius Arion Nilsen, Tor André Johnsen, Bengt Rune Strifeldt, Frank Edvard Sve og meg sjølv har eg gleda av å setja fram forslag om fjerning av eigedomsskatt.

Presidenten [10:02:38]: Representanten Rasmus Hansson vil framsette to representantforslag.

Rasmus Hansson (MDG) [10:02:53]: På vegne av representantene Kristoffer Robin Haug, Lan Marie Nguyen

en Berg og meg selv vil jeg få framsette et forslag om økt produksjon og forbruk av biogass.

Og på vegne av representantene Kristoffer Robin Haug, Lan Marie Nguyen Berg og meg selv vil jeg framsette et forslag om et omsetningskrav for resirkulert fosfor.

Presidenten [10:03:22]: Representanten Erlend Wiborg vil framsette et representantforslag.

Erlend Wiborg (FrP) [10:03:34]: Det er en stor glede på vegne av Fremskrittspartiets representanter Morten Wold, Himanshu Gulati, Sylvi Listhaug, Bård Hoksrud, Helge André Njåstad og undertegnede å framsette representantforslag om å nekte flyktninger å flytte til andre kommuner før de er selvforsørgende.

Presidenten [10:03:55]: Representanten Marian Hussein vil framsette to representantforslag.

Marian Hussein (SV) [10:04:11]: På vegne av representanten Freddy André Øvstegård og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om et bedre tilbud til barn og unge med behov for psykiske helsetjenester.

Og på vegne av representanten Grete Wold og meg selv vil jeg framsette et forslag om bedre samhandling mellom spesialisthelsetjenesten og kommunene basert på likeverdige parter og uten bøter.

Presidenten [10:04:44]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:04:48]

Muntlig spørretime

Presidenten [10:04:50]: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Trygve Slagsvold Vedum, Tonje Brenna og Emilie Mehl vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Helge Orten.

Helge Orten (H) [10:05:13]: Siden vi har finansministeren i salen, må vi bare fortsette å diskutere skatt også i dag.

I går la regjeringa fram sitt forslag om havbrukskatt. Statsministeren fulgte opp i E24 med å si at vi i Høyre nå fikk noen timer på oss til å vurdere om vi melder oss inn eller ut. For Høyre er det ikke aktuelt å gå videre med den modellen som regjeringa har lagt på bordet. Modellen er tilnærmet lik den som ble sendt på høring. Det er gjort lite endringer. Regjeringa har heller

ikke vist særlig vilje til å justere innretning eller nivå. Spørsmålet nå er om regjeringspartiene er villige til å se etter pragmatiske løsninger i Stortinget for å få fram et bredt forlik og finne fram til en løsning som kan ha god legitimitet, og som kan stå seg over tid. Vi har for vår del vært tydelige på at regjeringa bør få utredet alternative modeller, slik vi har fått innspill om i høringsprosessen. Det kan gi grunnlag for et bredt forlik. Dette er nå opp til regjeringa.

Spørsmålet til finansministeren er: Er det nå viktigst for regjeringa å trumfe gjennom sin modell eller å få til et bredt forlik i Stortinget?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:06:24]: Det er en lang norsk tradisjon for at næringer som har store overskudd ved å høste av fellesskapets ressurser, må bidra mer tilbake til fellesskapet. Det har også vært en lang norsk tradisjon å diskutere det i stortingssalen. Da Norge ble et fritt land i 1905, brukte man nesten de første ti årene på å diskutere eierskap til jord og skog og eierskap til vannkraft, hvordan det skulle høstes av, og hvordan det skulle beskattes. Datidens Høyre kalte det «panikklovene» da man sa at det var viktig å ha nasjonal kontroll på det, da man konkluderte med at det var viktig at også lokalsamfunn skulle sitte igjen med ressurser, og at det norske fellesskapet skulle høste av de store vannkraftressursene som Norge hadde. Heldigvis fikk ikke datidens Høyre flertall, og heldigvis råder ikke nå den tenkningen som da rådet fra Høyre, at da ville all kapital flykte, svensk og fransk kapital ville bli borte, det ville være negativt for norsk industriutvikling. Man tok et valg her, man sa at den typen ressurser skulle tjene de mange.

Det er den samme typen debatt vi står i nå. Det er kjempeflinke folk i denne næringen, veldig dyktige folk, men når de har veldig store overskudd, er regjeringens politikk, Senterpartiet og Arbeiderpartiets politikk, at da må man gi mer, både tilbake til lokalsamfunnene, til fylkene og til oss som fellesskap, til å finansiere sykehus, skole, politi, forsvar, disse grunnleggende tingene vi som land trenger. De som er eiere, skal sitte igjen med overskudd, men også lokalsamfunnene skal sitte igjen med litt mer, og vi som land skal sitte igjen med litt mer.

Det er den norske modellen, og det er den tradisjonen regjeringen nå bygger videre på. Jeg håper at Høyre, når de legger bort retorikken litt, ser at dette er en modell som også de kommer til å styre videre på, hvis de en gang i framtiden får regjeringsmakt.

Helge Orten (H) [10:08:20]: Jeg registrerer at finansministeren går 100 år tilbake i tid for å finne eksempler. Hvis man går to–tre år tilbake i tid, hadde vi den samme diskusjonen om havbrukskatt, og da endte vi opp med å vedta en produksjonsavgift, som også Senterpartiet

stilte seg bak. Det var et bredt kompromiss. Det var også et resultat av den diskusjonen vi hadde om problemstillingen med grunnrenteskatt for havbruk. Vi har nå et annet forslag på bordet. Næringen selv har sagt at de kan bidra noe mer. Vi er også innstilt på at næringen kan bidra noe mer i skatt, men samtidig må det gjøres på en måte og med en modell som ikke er skadelig, og som ikke påvirker denne næringen og arbeidsplassene langs kysten negativt. Derfor er spørsmålet mitt fremdeles: Er finansministeren villig til å vurdere andre modeller slik at vi kan oppnå et grunnlag for et bredt forlik i Stortinget?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:09:14]: Dette var en utredning som startet med at tidligere statsminister Erna Solberg og tidligere finansminister Siv Jensen satte ned et havbruksutvalg. De vurderte ulike modeller. Det utvalget mente at man skulle ha en overskuddsbasert skatt. Det var det de konkluderte med. Da Senterpartiet og Arbeiderpartiet kom i regjering, mente vi at den modellen som var skissert, ikke ga nok tilbake til våre lokalsamfunn, til kystfylkene, og vi mente man ikke tok nok hensyn til at vi ønsket en mangfoldig oppdrettsnæring og både store og små oppdrettsselskaper. Derfor laget vi en revidert modell som tok flere lokale hensyn. I proposisjonen som vi har lagt fram, har vi vurdert avgiftsbelegging, men det har så mange negative bivirkninger for næringen over tid. Så vi mener det er riktig å ha en overskuddsbasert skatt – skatt på det overskuddet man har når overskuddet er større enn 70 mill. kr. Det er et ganske stort bunnfradrag, men ved overskudd over 70 mill. kr mener vi man bør ha en overskuddsbasert skatt.

Helge Orten (H) [10:10:27]: Jeg registrerer at finansministeren holder fast ved sin modell, til tross for at både næringen og andre – og opposisjonen på Stortinget – har pekt på at det finnes andre alternativ. Det ser ut til å være en del av et mønster. Det siste året har vi fått nye skatter, økte skatter, midlertidige skatter og uavklarte, midlertidige skatter. Samtidig har vi ventet på skatteutvalget, som har kunnet gi grunnlag for å se helheten i skattesystemet vårt. Mange skatter har vært innført med tilbakevirkende kraft og uten å avklare hva bedriftene faktisk skal betale.

Dette er helt nye måter å drive politiske prosesser på. Det har skapt usikkerhet og politisk risiko. Det er også et brudd på hvordan vi gjør større systemendringer i skattesystemet i Norge, med gode prosesser og brede forlik.

Synes finansministeren de politiske prosessene rundt skatteendringer har fungert svært godt, og at dette er framgangsmåten vi kan forvente fra regjeringa også framover?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:11:16]: Nå driver representanten Orten og plukker litt her og der, og bruker bl.a. skatteutvalget. Det er interessant at lederen av skatteutvalget senest i går skrev en omfattende kronikk der han nettopp anbefalte den modellen som regjeringen har laget, og at også i skatteutvalget, som Orten selv velger å løfte fram, støttes den modellen som regjeringen har laget. De mener at den burde vært litt strammere. Deres anbefaling er egentlig at man ikke burde hatt bunnfradraget, og at det burde vært høyere beskatning, men regjeringen vært opptatt av å ta hensyn at vi skal ha en mangfoldig næring.

Hvis man skulle legge skatteutvalgets anbefalinger til grunn, burde vi laget en enda strammere modell enn den vi har foreslått. Vi ønsket nettopp at det skal være overskuddsbasert, at det skal være trygt, og at det skal være forutsigbart, men at det også skal være et bunnfradrag som gjør at vi kan ha en mangfoldig næring. Vi har også ønsket at lokalsamfunn skal sitte igjen med mer enn det de to utvalgene i utgangspunktet har tatt til orde for.

Helge Orten (H) [10:12:20]: Skatteutvalget har også gjort noen vurderinger av at hvis en øker noen skatter, bruker en det provenyet til faktisk å redusere andre skadelige skatter, f.eks. formuesskatt eller andre typer skatter på næringslivet. Det er ofte en skatteveksling, så det er heller ikke nødvendigvis mulig å plukke enkelt-elementer ut av skatteutvalgets forslag og ta det til inntekt for egen politikk, annet enn at vi egentlig burde greie å se helheten i skattesystemet.

Statsministeren og finansministeren har nå sagt at skattetrykket skal ligge fast, og da har jeg et par enkle ja/nei-spørsmål: Er det medregnet de midlertidige skattene, f.eks. den midlertidige arbeidsgiveravgiften? Ja eller nei? Det er enkelt å svare på det. Og er det med eller uten grunnrenteskatten på havbruk? Ja eller nei?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:13:05]: Representanten Orten er igjen innom at jeg løfter fram skatteutvalget. Det var representanten som løftet fram skatteutvalget og brukte det som et argument for en færøysk modell, som begge utvalgene er imot fordi det er en dårlig modell som vil skape mindre forutsigbarhet – og ikke gi de fradragmulighetene for næringen, heller. Jeg tror at når Høyre setter seg ned og legger bort slagordene fra landsmøtet, ser de at den modellen som handler om overskudd, er bedre enn en stor produksjonsavgift.

Det er viktig at det samlede skattetrykket for personinntekt i Norge har gått ned med denne regjeringen. I overkant av 80 pst. har fått lavere eller lik inntektsskatt, fordi vi har prioritert det. Spesielt i de tidene vi vært igjennom nå, der den høye prisveksten har rammet folk

med lave og middels inntekter, har vi gjort det, og vi har ment at det er viktig at de som har de aller høyeste inntektene, de aller høyeste formuene, må betale lite grann mer fordi de har sterkere rygg til å bære de utfordringene samfunnet står overfor. Så det er en politisk prioritering at vi har prioritert vanlige arbeidsfolk.

Helge Orten (H) [10:14:08]: Jeg registrerer at det ikke er noe svar på hva utsagnet om at «skattetrykket skal ligge fast» egentlig betyr, om det involverer de midlertidige skatteendringene, eller om det ikke gjør det, eller om det er inklusiv de nye grunnrenteskattene. Det får vi kanskje ikke svar på.

Men siden finansministeren også var innom Høyres landsmøte, har jeg tenkt å ta en liten visitt innom Senterpartiets landsmøte. Der ble det sagt noe sånt som at det samlede skattenivået for norsk næringsliv skal reduseres, og landsmøtet vedtok også at man burde redusere skatten på arbeidende kapital, eller formuesskatten. Er finansministeren enig med Senterpartiets landsmøte i at skattetrykket har blitt for høyt?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:14:52]: Regjeringen la før jul fram flere forslag til grep som også ble vedtatt, men som Høyre gikk imot, for de næringene som har hatt spesielt store utfordringer. For eksempel foreslo regjeringen å redusere avgiftstrykket for norsk anleggsbransje og fikk flertall sammen med SV. Av en eller annen grunn mente Høyre at norsk anleggsbransje ikke har hatt noen store utfordringer, så de ønsket å øke avgiftstrykket. Vi gjorde også endringer på formuesskatten på driftsmidler i selvstendige selskap, fordi vi så at der har de spesielle utfordringer. Vi har også gjort endringer i formuesskatten.

Poenget er at da vi gjorde hovedprioriteringen, mente vi at f.eks. kraftsektoren, som fikk økte skatter i fjor, hadde rygg til å tåle en høyere skatteregning. Det var de som tok den store, ekstra skattebelastningen. Den linjen valgte også Høyre å legge seg på, for man så at noen bransjer i Norge har hatt veldig, veldig høye inntekter på grunn av prisene som har vært. At de skal betale mer, mener jeg er rett og rimelig, og vi har brukt de pengene på skatteuttak til folk som ikke har hatt så høy vekst i sin inntekt.

Sivert Bjørnstad (FrP) [10:16:10]: I går kom regjeringens forslag til grunnrenteskatt på havbruk. Det forslaget har, for å si det forsiktig, ikke skapt noen begeistring eller trygghet langs kysten, verken blant arbeidsfolk, leverandørindustri, servicenæring eller oppdretts-selskaper. Finansministeren og statsministeren brukte hele gårdsdagen på å overbevise oss alle om at dette er en såkalt næringsvennlig skatt. Noen av oss har kanskje tungt for det, men hvordan en ekstra beskatning på

35 pst. på overskudd – fra 22 pst. til 57 pst. – er næringsvennlig, er vanskelig å forstå, særlig når staten putter sugerøret sitt ned der 80 pst. av profitten skapes, mens der 80 pst. av investeringene skjer, på land, får man ikke tilsvarende fradrag. Hva tror finansministeren er grunnen til at næringslivet selv ikke har kjøpt regjeringens retorikk om at det er en næringsvennlig skatt? Er det noe de ikke har forstått, som Vedum forstår?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:17:14]: Jeg vil ikke tillate meg å si at Bjørnstad har tungt for det, men jeg kan nevne at hans tidligere partileder, Siv Jensen, var den som satte i gang utvalget om en ny havbrukskatt, og at også hun gikk ut før jul og sa at hun syntes det var bra at denne regjeringen gjorde det vi nå gjør, og støttet en grunnrenteskatt på havbruk. Så hun har i hvert fall ikke tungt for det, og det er veldig bra. Hun var også tydelig i sin tale.

Så har regjeringen vært opptatt av en ting til, og det er at vi skal sørge for å gi et bunnfradrag, vi skal ha en mangfoldig næring. Vi har vært opptatt av å sørge for at lokalsamfunn langs kysten skal sitte igjen med mer penger, at de som setter av areal, skal sitte igjen med mer, for det er klassisk senterpartipolitikk og arbeiderpartipolitikk at også de lokalsamfunnene som setter av areal, skal ha en større del av gevinsten. Det er den norske modellen. Og vi har vært mer opptatt av at f.eks. pendlere og andre grupper får avgiftslette, for de har ikke hatt så lette tider, og de har ikke hatt så store overskudd som man har hatt i deler av norsk oppdrettsnæring.

Sivert Bjørnstad (FrP) [10:18:18]: Finansminister Siv Jensen la forslaget i skuffen, og det er finansminister Vedum som har tatt det opp. Det er ingenting som tyder på at denne skatten er så næringsvennlig som statsministeren og finansministeren sier. Det er heller ingenting som tyder på at den er så næringsvennlig at den vil bringe tilbake 40–45 mrd. kr i investeringer som var blitt fryst siden september, da regjeringen slapp bomben om grunnrenteskatt. Det er heller ikke sånn at det er oppdrettsnæringen som først rammes av denne skatten. Det er selskaper tidligere i verdikjeden, leverandørindustrien, servicenæringen og ikke minst bygge- og anleggsnæringen, Norges største og viktigste distriktsnæring. Regjeringen har tidligere antydnet at denne skatten vil gi et proveny på 3,5–4 mrd. kr. Investeringer tilsvarende 40 mrd. kr tilsvarer mange tusen årsverk og stor verdiskaping, og det å ikke investere disse 40 milliardene vil bety tilsvarende skatte- og inntektstap for staten. Kan finansministeren anslå hvor mye staten taper på at disse investeringene skrinlegges?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:19:23]: De fem største selskapene, som er ca. halvparten, er på

utenlandske hender, og de har ca. 60 pst. av volumet. Vi ser jo at de selskapene har store overskudd, for de er flinke. Vi mener at det er riktig at de selskapene, der altså halvparten har utenlandske eiere, skal bidra mer tilbake til det norske fellesskapet. Det er f.eks. Mowi, der John Fredriksen er en av de store eierne, som har flyttet til Kypros for å betale lite skatt. Vi mener det er riktig at hans selskap også skal bidra mer tilbake til det norske fellesskapet, at Karlsøy skal få mer, nettopp fordi de samfunnene trenger det. Dette er en politisk prioritering. Det er en samfunnskontrakt i Norge at hvis du har veldig store overskudd, skal du bidra mer, og det har tjent Norge godt. Deler av norsk havbruksnæring har hatt veldig store overskudd, og da må man dele av det overskuddet. De skal sitte igjen med mer penger, selvfølgelig, men også Norge skal sitte igjen med mer penger, og lokalsamfunnet skal sitte igjen med mer penger. Derfor er det godt at det ikke er Fremskrittspartiet som styrer dette, for da ville det være få som hadde fått, men nå skal mange få.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:20:40]: Finansministeren snakker godt om viktigheten av at de som har mye, er nødt til å bidra mer til fellesskapet. Gjennom havbruksnæringen har vi sett at den har gitt opphav til noen av de største private formuene i Norge, egentlig basert på ressurser som tilhører fellesskapet og lokalsamfunn langs hele kysten.

I grunnrenteskattforslaget som ble presentert fra regjeringen i går, ligger det inne et bunnfradrag på 70 mill. kr. Det som er utfordringen med et bunnfradrag, er at nettopp de store havbrukselskapene vil kunne få et insentiv til å organisere seg vekk fra å betale grunnrenteskatt. Allerede hører vi fra både selskaper og advokater at det er et arbeid som er på gang. Er finansministeren trygg på at det som ligger i proposisjonen fra regjeringen, er tilstrekkelig for å unngå at selskaper vil organisere seg vekk fra å betale grunnrenteskatt?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:21:44]: Når man innfører nye ting, kan det selvfølgelig alltid være tilpasningsutfordringer. Det må man også være bevisst på her. Vi har gått veldig grundig inn i det i proposisjonen, og i lovforslagets § 19-3 er det veldig godt redegjort for det – på side 90 i proposisjonen. Så det er en veldig klar og tydelig innramming. At noen kan finne et eller annet smutthull, kan vi aldri garantere for, men hele målet er at man ikke skal kunne det. Målet med et bunnfradrag er nettopp å ha en mangfoldig næring. Vi ser at det i løpet av det siste året har blitt en veldig eierkonsentrasjon. Det er noen få eiermiljøer med en stadig høyere utenlandsk andel, og noe av fordelene i Norge har vært at vi har hatt et spredt eierskap. Derfor har vi gjort det grepet som Torgeir Knag Fylkesnes har snak-

ket om når det gjelder en verdsettelsesrabatt på formue, fordi man ser at det grepet som forrige statsråd Sanner foreslo, ble for hardt for mange av de mindre oppdrettselskapene. Vi gir da en rabatt på 50 pst., som jeg har opplevd at SV i Troms har vært opptatt av.

Ane Breivik (V) [10:22:55]: Jeg hører finansminister Vedum invitere Stortinget til et bredt forlik om lakseskatten i såkalt norsk tradisjon for å sikre forutsigbarhet for næringen. Selv om forutsigbarhet i skatte- og avgiftstrykket ikke nødvendigvis kan sies å være et kjennetegn ved denne regjeringen, tror jeg ham på det. Jeg observerer også at regjeringen har justert ned satsen til 35 pst., mens deres budsjettpartner, SV, ønsker en sats på 48 pst.

Hvis Stortinget nå slutter seg til et forlik om lakseskatten, kan finansministeren garantere at satsen ikke blir forhandlet opp på et senere tidspunkt, i ordinære budsjetttrunder, slik andre skatter og avgifter har blitt gjennom denne perioden?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:23:48]: Jeg synes den linjen Venstre valgte å ha i går, er veldig konstruktiv. De har også vært en del av en stolt tradisjon, hvis en går tilbake til diskusjonen om norsk vannkraft og historien om hvordan en skulle fordele inntektene fra den. Så det synes jeg var veldig konstruktivt.

Det som er litt spesielt med denne skatten kontra andre skatter, er at det er en såkalt kontantstrømskatt og at en også får fradrag. Hvis en har en skattesats på 35 pst., får en fradrag hvis en gjør investeringer i den såkalte sjøfasen. Derfor vil det være spesielt problematisk å justere skattesatsene opp og ned, for det har både en oppside og en nedside. Når man gjør investeringene, tar staten et medansvar for at man får det direktefradraget, og så tar staten en mergevinst når man får utbytte. Det er styrken ved denne skatteformen. Det gjør også at det er en skatteform hvor en ikke bør endre skattesatser, for det bør være mest mulig forutsigbart og stå seg over flere stortingsperioder.

Ane Breivik (V) [10:24:48]: Jeg registrerer at statsråden i replikkordvekslingen med representanten Helge Orten tidligere i dag, ikke ville svare på hvorvidt han delte synspunktene til sin egen nestleder, og for så vidt også sitt eget parti, når det gjelder det samlede skatte- og avgiftsnivået. Samtidig vet vi at regjeringen etter alle solemerker kommer til å gjøre opp sitt budsjett med SV.

Er finansministeren villig til å garantere for at han vil følge opp sitt eget partis vedtak og sikre at skattenivået ikke vil økes ytterligere i budsjetttrunden til høsten?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:25:28]: Statsministeren og jeg ble intervjuet i Verdens Gang etter

budsjettkonferansen på Klækken hotell, der vi nettopp pekte ut den veien regjeringen mener er riktig i skattepolitikken. I fjor mente vi det var riktig at kraftselskapene måtte betale mer, ikke minst fordi de hadde så store ekstrainntekter på grunn av skyhøye strømpriser. De måtte også betale mer gjennom høyprisbidraget fordi kostnadene økte så mye på grunn av krigen i Ukraina. Vi har sagt at høyprisbidraget skal fases ut. Det har vi også varslet Stortinget om.

Når det gjelder bedriftsbeskatningen, som jeg har merket meg at både Høyre og Rødt har argumentert for at skal økes, har vi vært tydelige og sagt at vi ønsker en stabilitet i bedriftsbeskatningen på 22 pst. i denne perioden. Men det har vært riktig at en del enkelt næringer – spesielt vannkraftnæringen – har måttet betale mer, med de høye prisene som har vært det siste året.

Presidenten [10:26:20]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Per-Willy Amundsen (FrP) [10:26:41]: Mitt spørsmål går til justisministeren.

Budsjettsituasjonen for norsk politi er dramatisk. I politidistrikt etter politidistrikt over hele landet rapporteres det om kraftige kutt og færre stillinger. Flere politiledere går ut og uttrykker sin bekymring.

Ifølge Politiets Fellesforbund innebærer tildelt ramme en reell reduksjon tilsvarende 847 – jeg gjentar 847 mill. kr, og minimum avvikling av 330 polititårsværk i år, mest sannsynlig langt mer. Bare i januar ble kuttene i antall politiansatte på 112 på én måned, altså en–en–to. Det er mer enn en symbolsk nødmelding, det er alvor nå.

Så må justisministeren gjerne vise til at hun har varslet styrking av politiet i revidert nasjonalbudsjett på grunn av økt prisvekst, men kuttene i politiet for 2023 ble vedtatt av regjeringspartiene og SV med åpne øyne.

I 2020 beskyldte den nåværende finansministeren Trygve Slagsvold Vedum Fremskrittspartiet for å ha «gjort hverdagen enklere for kriminelle». Det kunne ha vært fristende å si det samme om Senterpartiet i 2023, men jeg vil ikke bruke akkurat de ordene – selv om det er et faktum at saker nå henlegges på grunn av politiets ressurssituasjon, også saker med kjent gjerningsmann.

Hvordan kan justisministeren forsvare at regjeringen utradrer politistillinger over hele landet? Bør vi ringe 112?

Statsråd Emilie Mehl [10:28:44]: For Senterpartiet og Arbeiderpartiet i regjering har det vært et helt klart mål fra dag én å styrke polititjenesten i hele landet. Det handler om et mer tilstedeværende lokalpoliti etter den sentraliseringsreformen som Høyre og Fremskrittspartiet gjennomførte, med altfor lite midler til å

sikre tilstedeværelse i hele landet. Det handler også om at vi må styrke etterforskningen av alvorlige saker, f.eks. vold og overgrep mot barn og økonomisk kriminalitet.

Det er en krevende budsjettssituasjon for både politiet og andre etater i 2023, på grunn av at prisveksten og inflasjonen har vært høyere enn det som ble lagt til grunn da Stortinget vedtok budsjettet i fjor, og også da regjeringen la fram budsjettet for Stortinget. Det er krevende, og det har jeg anerkjent både i offentligheten og i møte med politiet. Samtidig er det da svært viktig med de signalene som er kommet fra finansministeren om at regjeringen vil inflasjonsjustere budsjettet i revidert nasjonalbudsjett. Det gir bedre forutsigbarhet til både politiet og andre som opplever den prisveksten som veldig vanskelig.

Hvis man ser på de reelle prioriteringene Senterpartiet og Arbeiderpartiet har gjort, begynte vi allerede for budsjettet for 2022, da vi kort tid etter at Erna Solbergs siste regjering hadde gått av, la fram en tilleggsproposisjon hvor vi styrket politiet med 200 mill. kr til bl.a. mer lokal tilstedeværelse i fjor. I år har vi prioritert noe ned konsulentbruk og byråkrati, som vi mener det er for mye av, slik at vi kan prioritere opp bl.a. mer lokalt politi, mer etterforskning og andre viktige tiltak.

Jeg ser fram til å komme tilbake igjen i revidert nasjonalbudsjett med justering av prisveksten, slik at politiet kan opprettholde aktivitetsnivået som blir lagt til grunn.

Per-Willy Amundsen (FrP) [10:30:47]: Det handler om langt mer enn ordinær prisvekst. Det handler om en bevisst nedprioritering av politiet som ble vedtatt med åpne øyne i statsbudsjettet for inneværende år, og som Fremskrittspartiet advarte sterkt imot. Vi var det eneste partiet som faktisk foreslo å styrke politiet, og vi foreslo det i hundremillionersklassen: flere hundre millioner kroner til ekstra styrking av politiet.

Arne Johannessen, tidligere leder i PF som vi alle bør kjenne, har uttalt til Politiforum: «Politibudsjettet 2023 er det dårligaste sidan 2005.» Han må altså lete langt tilbake – forbi Solberg-regjeringen, forbi Stoltenberg II-regjeringen. Han må lete helt tilbake til Bondevik II-regjeringen for å finne et budsjett som er like dårlig. Den gang reddet Fremskrittspartiet budsjettet i revidert med 500 mill. kr ekstra.

Lever justisministeren godt med at man må lete tilbake til Bondevik-regjeringen for å finne sammenligningsgrunnlag?

Statsråd Emilie Mehl [10:31:56]: Jeg vet ikke om representanten har fått det med seg, men vi er i en dyrtid. Vi er i en veldig krevende tid på grunn av bl.a. krigen i Ukraina, som har ført til høy prisvekst som rammer både politiet og andre virksomheter. Kriminalomsorgen har trange budsjetttrammer på grunn av det. Som

jeg sa, er derfor de signalene vi har kommet med, og kom med tidlig i 2023, veldig viktige. Det er viktig at vi kan opprettholde det aktivitetsnivået som Stortinget la til grunn da budsjettet ble vedtatt, for forutsetningene har endret seg veldig mye etter det. Forrige regjering – under Erna Solberg i åtte år, delvis sammen med Fremskrittspartiet – valgte bl.a. å legge inn årlige kutt gjennom en avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform. Man gjennomførte en enorm politireform uten å finansiere den tilstrekkelig, og politiet var i en krevende situasjon. Vi har gått i en annen retning og bevisst prioritert opp politiet i våre budsjetter.

Per-Willy Amundsen (FrP) [10:32:56]: Jeg tror det er på tide at Senterpartiet legger til side retorikken de brukte i opposisjon. Det er et faktum at den forrige regjeringen, med Fremskrittspartiets ledelse i Justisdepartementet, sørget for en historisk oppbygging av norsk politi. Vi hadde et mål om å nå to politistillinger per tusen innbyggere. Så den historiefortellingen holder ikke mål, særlig når vi sammenligner med realitetene, som uttrykkes ganske klart når vi må tilbake til Bondevik II for å finne noe å sammenligne dette med. Det er altså et problem når politiet opplever – i forrige uke fikk vi det rapportert – en nedgang i tillit. Det er i hovedsak på grunn av at saker blir henlagt, som igjen skyldes manglende ressurser til å etterforske og manglende ressurser til å ivareta sikkerheten til folk flest. Hvordan kan justisministeren leve med at regjeringen bidrar til å svikte tilliten til politiet?

Statsråd Emilie Mehl [10:34:00]: Nå er det sånn at Arbeiderpartiet og Senterpartiet overtok det politiet som Høyre og Fremskrittspartiet hadde styrt i åtte år, for drøyt ett og et halvt år siden. Så hvis representanten er bekymret for at saker blir henlagt, at kapasiteten er for lav, burde man kanskje ha planlagt bedre for det da man selv satt i regjering. Vi har ønsket å gå i motsatt retning av det Høyre og Fremskrittspartiet gjorde, og styrke politiets tilstedeværelse i hele landet. Etterforskningskapasiteten er det behov for å gjøre tiltak på, f.eks. knyttet til alvorlige overgrep og vold mot barn. Vi ser at det er for høy turnover på etterforskere. Det er mange ting det er viktig for denne regjeringen å gjøre noe med.

Det har også vært mange nye oppgaver for politiet knyttet til håndteringen av krigen i Ukraina. Derfor la vi inn en særskilt styrking av politiet og PST på våren i fjor. Det har vært veldig viktig for å løse den krevende situasjonen vi står i nå. Og så blir det altså viktig å komme tilbake i RNB med justering av prisveksten.

Per-Willy Amundsen (FrP) [10:35:02]: År for år med Fremskrittspartiet i regjering styrket vi politiet.

Det er et faktum – les statistikkene; les tallene. Det er et faktum.

Nå snakker vi om et politibudsjett som svikter i størrelsesorden 847 mill. kr. Vi er i en helt annen klasse enn alt vi har diskutert tidligere. Dette er alvorlig, og det er noe vi hører fra hele landet, også i distriktene. Litt av problemet er vel at istedenfor å sørge for at politiet får de midlene de trenger til å løse sitt oppdrag, har man valgt å detaljstyre. Man skryter voldsomt av at man skal opprette ni nye tjenestesteder, som i realiteten er alt Senterpartiet har lovet før valget. Men resultatet av det er at det må kuttes andre plasser i politiet for å få på plass de stillingene, for å opprette de nye lensmannskontorene.

Ser ikke justisministeren at det er helt håpløst at man i en tid med trange rammer i tillegg skal detaljstyre i den grad som hun og hennes regjering gjør?

Statsråd Emilie Mehl [10:36:08]: Politibudsjettet er på over 20 mrd. kr. I 2023 har regjeringen fortsatt prioriteringen av styrking av lokale tjenestesteder. Vi har bl.a. sagt at vi skal opprette ni nye tjenestesteder. Det er viktig for mange steder i Norge. Det er viktig her i Oslo, på Mortensrud, hvor vi skal opprette et nytt tjenestested, bl.a. fordi det har vært mye gjengkriminalitet. Andre steder i landet ser vi at det kan være lange avstander etter politireformen, hvor Høyre og Fremskrittspartiet valgte å legge ned over 120 lensmannskontor, og mange har fått for lang vei til tryggheten.

I budsjettet for 2023 er det satt av 75 mill. kr til tiltak for lokalt politi og nye tjenestesteder. Det er altså ikke det som velter budsjettet nå. Det er en krevende økonomisk tid – det må også Fremskrittspartiet ta innover seg. Det er noe Senterpartiet og Arbeiderpartiet er veldig opptatt av at vi skal møte på en god måte. Derfor har vi gitt virksomhetene, bl.a. politiet, forutsigbarhet for at det vil komme en justering av budsjettet i RNB.

Kristoffer Robin Haug (MDG) [10:37:18]: I 2022 rettet Riksrevisjonen alvorlig kritikk mot politiet, bl.a. på grunn av brudd på frister i etterforskning og fallende oppklaringsrater i alvorlige straffesaker. Vi vet fra før av at svært mange voldtektssaker ikke oppklares, og at tyverier og annen kriminalitet henlegges på grunn av manglende ressurser hos politiet, og vi har hørt mer om dette tidligere i debatten.

Mitt spørsmål er: Hvordan rettfærdiggjør statsråden at man prioriterer å bruke politiets allerede begrensede ressurser på å forfølge mindre alvorlige saker om bruk og besittelse av rusmidler, når dette går på bekostning av alvorlige lovbrudd?

Statsråd Emilie Mehl [10:37:59]: Politiet har et veldig bredt samfunnsoppdrag. Politiet skal være til stede

og skape trygghet i hele landet gjennom å levere god beredskap når det skjer ulykker eller hendelser som man må rykke ut på. Vi skal skape trygghet gjennom å kunne forebygge, avdekke og etterforske vold og overgrepssaker som skjer i hele landet. Vi har akkurat fått en rapport som sier noe om omfanget av vold og overgrep i samfunnet, hvor én av fem kvinner oppgir å ha blitt voldtatt. Det betyr at det skjer over hele landet.

De skal også forebygge narkotikakriminalitet. Det er ofte alvorlig organisert kriminalitet som kan bidra til å finansiere annen type kriminell virksomhet, og narkotika er ikke lov i Norge. Det er politiet som må vurdere hvordan de skal innrette sitt arbeid ut fra de ressursene de har og de føringene som gis fra Justis- og beredskapsdepartementet og regjeringen.

Presidenten [10:39:02]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:39:14]: Velferden må stadig gjenoppfinnes, forsvarer og forsterkes. Det er et langsiktig arbeid. I tider med uro og voksende ulikhet er det enda viktigere at det rød-grønne flertallet tar det ansvaret. Derfor er det alvorlig å følge med på situasjonen i velferden vår. I sykehusene er det store budsjettkutt, med dertil oppsigelser og nedleggelse. Det er fastlegekrise, det er kutt i høyere utdanning, og det er krise i kriminalomsorgen – for å nevne noe.

Kostnadsveksten i 2022 var høyere enn budsjettet, og den er ikke blitt fullt kompensert. Også årets budsjett har for lave anslag for prisveksten, og det gjør vondt verre. For deler av offentlig sektor kommer denne innstramningen på toppen av flere år med høyreregjeringens ostehøvelkutt. Det blinker rødt for deler av velferden. Hvis velferdsstaten skal ha bred oppslutning, må den være mer enn bare et sikkerhetsnett. Den må utvikles og skinne. Hvis folk opplever at den offentlige velferden ikke er der for dem når de trenger den som mest, vil de med de store lommebøkene se etter andre muligheter på det private markedet.

Nordmenn etterspør i dag og kommer fortsatt til å etterspørre bedre velferdstjenester. Det følger med den velstandsøkningen vi opplever privat, men også i fellesskap, og det ligger i samfunnskontrakten vi har inngått i Norge. Spørsmålet er hvordan samfunnet skal levere disse tjenestene til folket. Skal vi fortsatt ha felles velferd, der alle sikres et godt og tilpasset tilbud uavhengig av økonomi, eller skal størrelsen på bankkontoen avgjøre hva slags helse og omsorg folk kan kjøpe seg på det private markedet?

Spørsmålet til finansministeren er om han er med på dette resonnementet, og at det er en fare for økt privatisering hvis offentlig velferd svekkes gjennom budsjettkutt.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:41:20]: Det som på mange måter er grunnmuren i det norske samfunnet, er at vi har lik tilgang til helsevesen og skole, at vi har et politi som er til stede i alle deler av Norge, og at vi har et sosialt sikkerhetsnett for dem som faller utenfor. Det må vi finansiere. Så er det riktig at den kostnadsveksten som har vært i år, var høyere enn det som lå til grunn i budsjettet. Derfor var regjeringen og jeg som finansminister opptatt av tidlig å varsle at vi kommer til å se på mest mulig oppdaterte tall helt inn til revidert nasjonalbudsjett, så de får kompensert for den kostnadsveksten, sånn at den aktiviteten Stortinget – ved Senterpartiet, SV og Arbeiderpartiet – vedtok før jul, når det gjelder både sykehus, skole, politi, forsvar og andre ting, skal videreføres.

Det er lang tid siden Norge har hatt en sånn variasjon i kostnadsveksten som vi har hatt det siste året. Heldigvis er kostnadsveksten i Norge lavere enn f.eks. nabolandet vårt Sverige, men også her har det skapt store utfordringer. Jobben for oss, sammen med SV, blir å sørge for at vi tilfører de midlene som er nødvendige for at man skal kunne videreføre det nivået som storting og regjering ønsket før jul.

Heldigvis har vi en veldig positiv utfordring i Norge, og det er at mange lever lenger. Vi kommer til å måtte se helhetlig på hvordan vi kan bygge opp eldreomsorgen, ta vare på den eldste delen av befolkningen, sikre dem pensjoner, finansiere det på en god måte. Da må vi også hele tiden se på hvordan vi kan organisere offentlig sektor best mulig. Alle oss som er glad i offentlig sektor, må også stille kritiske spørsmål til om vi bruker ressursene best mulig. Offentlig sektor er ikke et mål i seg selv, målet er at folk skal få tryggheten. Senterpartiet, Arbeiderpartiet og også SV tror at offentlig sektor er det beste svaret for at vi skal ha den grunntryggheten, f.eks. for sykehus, skole og helse, som vi har i Norge.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:43:17]: Jeg takker for svaret. Vi deler jo engasjementet for en sterk offentlig sektor og velferd. Jeg spør i et skriftlig spørsmål finansministeren om hvor store innstramminger offentlig sektor har fått i 2022 og 2023 som følge av de anslagene som ikke har slått til for pris- og lønnsvekst. De tallene har det ikke vært mulig å få ennå – de kommer i forbindelse med revidert budsjett, og finansministeren har også understreket at offentlig sektor skal kompenseres for den høye prisveksten. Men så skriver samtidig finansministeren:

«Samtidig må også offentlig sektor bidra til å holde igjen og ta noe av innstramningen som kreves for å dempe den høye inflasjonen. Regjeringen har derfor ikke varslet en tilsvarende kompensasjon for den uventede pris- og lønnsveksten i 2022.»

Kan finansministeren utbrodere hvorfor han mener at det som nå har blitt kutt i fødselsomsorgen og nyfødtintensiven, bidrar til å bremse inflasjonen?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:44:17]: Når det gjelder sykehussektoren, var jeg opptatt av at vi skulle gi en tilleggsbevilgning, sammen med SV, i nysalderingen i fjor. Nettopp fordi man så at situasjonen der var spesielt kritisk, ble det av Senterpartiet, Arbeiderpartiet og SV gitt en ekstrabevilgning på, hvis jeg ikke husker helt feil, 2,5 mrd. kr. Vi har også varslet at vi skal videreføre det nivået, fordi det har vært spesielt kritisk der, og grunntryggheten må være på plass.

Så mener Senterpartiet og Arbeiderpartiet at vi må stille kritiske spørsmål til mye av pengebruken i offentlig sektor også. Vi var veldig kritiske til en del av de store byggeprosjektene som den forrige regjeringen satte i gang veldig ukritisk, f.eks. NTNU, og da vi satte i gang å jobbe med det prosjektet, klarte vi nesten å halvere byggekostnadene, hvis jeg ikke husker helt feil, ca. 6 mrd. kr i lavere kostnader. Skal man forvalte folks skattepenger på en god måte, må det også gjelde store offentlige byggeprosjekter, og der mener vi at Høyre var altfor ukritisk i sin omgang med hvordan man brukte statlige penger.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:45:23]: Da tolker jeg det dit hen at finansministeren mener at når offentlig sektor også må holde tilbake for å dempe inflasjonen, menes det først og fremst byggeprosjekter, selv om det også har vært en innstramning ellers i offentlig sektor for 2022. Det er klart at når grunnleggende tjenester som helse og utdanning – og politi, for den saks skyld – ikke har nok midler, risikerer vi på en måte at samfunnet sparer seg til fant. Ingen er uenig i at når økonomien går godt, og det har den gjort og gjør nå, bør budsjettet være strammere. Men i tider hvor vi sparer, må vi ikke glemme å vedlikeholde velferden vår og opprettholde stønadsnivået for å motvirke fattigdom. Regjeringens rådgivende utvalg for finanspolitiske analyser har slått fast at generell finanspolitikk er et lite effektivt virkemiddel for å oppnå lavere inflasjon. Er finansministeren enig eller uenig i den vurderingen fra utvalget?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:46:22]: Som jeg sa til spørsmålet som jeg svarte på i stad, må vi også frigjøre ressurser, f.eks. fordi flere blir eldre. Da må vi se kritisk på det offentlige byråkratiet. Er det tjenester som man kan digitalisere, som gjør at ressursene heller kan komme i helsesektoren, som vi må bygge videre og bygge opp? Vi kommer til å måtte bruke mer penger – jeg vil si dessverre – på forsvar, sikkerhet og beredskap, fordi verden er mer utrygg. Da må vi frigjøre ressurser til det. Så man må gå gjennom hvordan man kan effektivisere offentlig sektor hele tiden, for det vil være en

bjørnetjeneste for offentlig sektor hvis vi ikke gjør det. Det er grunntenkningen.

Når det gjelder det spørsmålet som Kaski stilte nå, mener jeg at når storting og regjering nettopp samspiller med Norges Bank, som har sin rolle, og ansvarlige parter, kan vi få Norge trygt igjennom. Det er viktig å huske at vi har fått mange nye i jobb det siste året, vi har hatt en lavere prisvekst enn mange andre europeiske land, og vi må fortsatt styre ansvarlig hvis vi skal få Norge trygt igjennom denne krevende tiden.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:47:28]: Jeg er helt enig i at politikk er å prioritere. Men høy tillit, god helse og lav sosial ulikhet kommer ikke av seg selv. Det skjer fordi politikken har lagt til rette for det. I nasjonalbudsjettet for 2023 var prisveksten anslått til 2,8 pst. De siste anslagene til Statistisk sentralbyrå er en prisvekst på 5 pst. i inneværende år. Det vil innebære at mottakere av inflasjonsjusterte ytelser kommer til å tape kjøpekraft. Oversatt: I mange tilfeller kommer flere til å bli fattigere. Så vidt jeg har sett, har ikke regjeringen varslet en tilsvarende kompensasjon for ytelser som man har for offentlig sektor. Dermed kommer veksten i fattigdom til å fortsette og ulikheten potensielt til å sette seg på et høyere nivå. Kan finansministeren være bekjent av det, eller vil regjeringen foreslå økte ytelser som sosialhjelp, barnetrygd og studiestøtte i revidert budsjett og kompensere for den høye prisveksten?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:48:24]: Veldig mange av de ytelsene vi betaler ut, følger grunnbeløpet i folketrygden, altså den såkalte G-en. Lønnsoppgjøret og den prisveksten vi har, ligger til grunn for hvordan man setter grunnbeløpet, så der skjer det en automatisk justering. Det skjer også i år, som alle andre år.

Senterpartiet, Arbeiderpartiet og SV har prioritert mange tiltak nettopp for å hjelpe dem som har minst. Hvis man tar endringene som har skjedd fra i mars, har spesielt enslige forsørgere med lav inntekt opplevd at barnetrygden har økt mye nå. Vi har vært opptatt av bostøtte, lavere barnehagepris, billigere SFO, kutt for pendlere, få ned reisekostnadene hvis man bruker ferje – vi bruker en mengde ulike tiltak for å hjelpe spesielt dem som har blitt rammet av høy prisvekst. Og sammen med SV har vi også et skatteopplegg slik at folk som har vanlige og middels inntekter, opplever et lavere skattestrykk, for vi har ment at det har vært viktig, spesielt i den tiden vi er i nå.

Presidenten [10:49:20]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:49:30]: Mitt spørsmål går også til finansministeren.

Den siste tiden har det vært en del skattedebatter som har frustrert meg. Mange – ikke nødvendigvis statsråden, men andre – har blandet epler, pærer og appelsiner til det som snart er en skattepolitisk fruktsalat. Så for å rydde litt, hvis vi ser bort fra den gudegitte naturen, er det to aktører som trengs for å skape verdier. Det er de som bidrar med arbeid, og de som bidrar med kapital.

Når det gjelder skattesystemet for lønnsinntekt, har regjeringen gjort veldig mye bra – tommelen opp, og jeg har ikke så mye å si om det – men i skattesystemet for kapitalinntekt er det mange hull og mange problemer. Det er det som gjør at SSB i sin forskningsrapport har kommet til at rørleggere og butikkarbeidere betaler mer skatt per krone de tjener, enn de aller rikeste i Norge gjør. Det er ingen partier som har vedtatt det, og jeg tror ikke så mange kan forsvare det heller. Likevel er det slik, fordi man har noen åpenbare hull og noen hull som kanskje ikke var der, men som de rike har funnet selv. Som økonomiprofessor Rolf Aaberge sa til Klassekampen i forrige uke: Norge er nærmest et skatteparadis for bedriftseierne.

Dette er ting som ikke er umulig å gjøre noe med, men det krever endringer i en del strukturelle sider ved skattesystemet. Så mitt spørsmål til statsråden blir i første omgang: Er han fornøyd med et skattesystem der folk flest betaler mer skatt per krone de tjener, enn det de aller rikeste gjør?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:51:14]: Det er veldig viktig at de som har sterkest rygg, bidrar til å finansiere vår velferdsstat. Hvis ikke er det nesten helt umulig å si til sykepleieren, læreren eller drosjesjåføren at de skal være med og finansiere politi, forsvar og de grunnleggende tjenestene vi som land trenger. Derfor trenger vi en formuesskatt, selv om den skaper mye debatt og som alle andre skatter har sine utfordringer.

Tidligere i vinter svarte jeg også på et spørsmål fra representanten om fordeling og formuesskatt. Noe av det som er interessant, er at hvis man ser på den promillen av befolkningen som har høyest formue, har de en snittformue på 736 mill. kr, og det er 13,1 pst. av dem som ligger under EUs minsteinntekstgrense. Andelen av dem med størst formue i Norge som er under EUs minsteinntekstgrense, er altså høyere enn i snittet av befolkningen. Det er egentlig en illustrasjon av hvorfor vi trenger en formuesskatt. Hvis den aller rikeste promillen i Norge ikke skulle ha betalt skatt, ville det ha vært grunnleggende urettferdig for den som går på jobb hver dag og har utfordringer med å få endene til å møtes. Derfor må vi ha en formuesskatt, med de utfordringer det gir.

Så må vi ha den på balansert vis, for det skal være slik at vi skal ha et investeringsvennlig skatteregime. Vi har også økt utbytteskatten, men vi må gjøre det på en

måte som gjør at det lønner seg å investere. Det er bra at noen bygger formue, men hvis man bygger seg en stor formue, må man bidra mer. Det har regjeringen sørget for.

Jeg så at Rødt gikk ut i dag og sa at de ønsket en bedriftsbeskatning på 28 pst. Regjeringen mener at det er en styrke at vi har en bedriftsbeskatning som er stabil på 22 pst., for å legge til rette for investering, vekst og verdiskaping i Norge. Det er også grunnlaget for at vi kan skape arbeidsplasser og få nye skatteinntekter.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:53:09]: Da kan jeg jo snakke litt mer om bedriftsbeskatningen, eller overskuddsbasert skatt, som jeg har lært at man kan si, for det er i hvert fall det ministeren sier om lakseskatten. Selskapsskatten er akkurat det samme: overskuddsbasert skatt. Den har vært kuttet fra 28 pst. til 22 pst. på ti år, og det er et av hovedelementene, sier SSB, til at rike nå betaler mindre skatt per krone de tjener, enn før.

Kuttene har skjedd i tråd med en internasjonal trend, der mange land kutter skattenivået sitt. Den trenden har nå snudd internasjonalt, og for et par uker siden kunne vi også høre at Erna Solberg åpnet for å øke selskapsskatten til 24 pst. Jeg er redd for at regjeringen nå freder høyrepolitikk som ikke engang Høyre freder. Listen over land som nå har høyere selskapsskatt enn Norge, er ganske lang: Tyskland, Italia, Frankrike, USA. Jeg lurer da på: Skal vi lukke øynene for det som skjer internasjonalt, og kan Norge bli det siste landet som tviholder på det som var en historisk lav selskapsskatt?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:54:07]: Politikk er litt morsomt, og noen ganger er det slik at man har noen uventede allianser. De siste to ukene er det Høyre og Rødt som liksom har blitt den store skattealliansen for høyere bedriftsbeskatning. Det hadde jeg ikke trodd for tre måneder siden, men sånn er det nå. Så får vi se hvordan det er om tre måneder, men det er altså Høyre og Rødt som gjør det.

Vi inngikk et skatteforlik. Senterpartiet og Arbeiderpartiet inngikk et bredt skatteforlik sammen med bredden av partiene på Stortinget våren 2016, der vi sa at bedriftsbeskatningen skulle være på 23 pst. Det har vært den felles politiske forståelsen.

Da vi vurderte situasjonen for denne stortingsperioden, da vi satt i Hurdal, konkluderte vi med at vi ønsket å ha stabilitet rundt bedriftsbeskatningen denne perioden på 22 pst., og at bedrifter kan planlegge ut ifra det. Vi sa også at vi skulle ta grep når det gjaldt formuesbeskatning, som skulle være innenfor det som var skatteforliket i 2016, og det har vi gjort. I tillegg har vi gjort de skattegrepene som er diskutert ganske aktivt tidligere i dag.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:55:05]: Når man har en avtale med noen og den andre parten bryter avtalen, er det i hvert fall lov å gjøre det tilbake. Gjennom de siste 30 årene har vi hatt tre skattereformer, som har kuttet skattenivået med 30 mrd. kr. Høyresiden har hatt hånden på rattet i skattepolitikken, og venstresiden har vært høflige passasjerer. Det er i hvert fall min analyse.

Nå har man muligheten til å ta styringen med et rekordsterkt flertall til venstre i Stortinget. Man kan tette skattehullene for de rike, man kan styrke velferden for alle. Rødt har i dag lagt fram forslag til en skattereform som er det vi har lyst til å ta med oss i et eventuelt skatteforlik. I et sånt forlik er så klart alle velkomne, men vi mener at det er viktig at et nytt skatteforlik blir et rettferdig skattesystem som egentlig gjør det som statsråden pekte på i sitt første svar og retter opp i det problemet som har utviklet seg over tid, med villedede politiske vedtak, men også med at de rikeste har veldig kreative forretningsadvokater – så det er en del helt utilsiktede effekter. Mitt spørsmål er da: Ønsker man en reform med et tyngdepunkt til venstre?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:56:12]: Senterpartiet ønsker en skattepolitikk med tyngdepunkt i Senterpartiet. Det var en av de store fordelene ved valget i fjor høst; at Senterpartiet fikk 28 stortingsrepresentanter og la grunnlaget for at vi kunne få en ny regjering og bytte ut Høyre–Fremskrittspartiet-styret, som vi hadde hatt i åtte år og som var spesielt urettferdige mot vanlige arbeidsfolk. For eksempel syntes Høyre og Fremskrittspartiet av en eller annen grunn at pendlere skulle skatte mer enn de som bodde på brakkerigg – det var altfor lukrativt, så de måtte ha mer skatt eller andre typer skjerpelser. Mens de som hadde aller mest, skulle få mer. Der er nok Rødt mye mer enig med Senterpartiet, i at vi skal gjøre om en del av de prioriteringene.

Hvis vi skal ha nye skatteforlik, vil styrken i Norge nettopp være at de er brede og står seg over tid, fordi de skal skape stabilitet og trygghet for norsk næringsliv. Nå er det en stor diskusjon om grunnrenteskatt på havbruk. Mitt og regjeringens mål er at når det er landet, så skal det være en skatteform som skal kunne stå seg over tid, og at også neste regjering kommer til å styre på denne skatteformen, hvis det skulle bli regjeringsskifte.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:57:13]: Jeg er veldig glad for det statsråden sa i sitt første svar, der det ble henvist til et spørsmål som jeg hadde stilt tidligere, som rett og slett viser et av de store problemene i skattesystemet i dag, at man på en måte har utbredt fattigdom blant de aller rikeste – helt åpenbart er de ikke fattige, men i ligningslisten ser de fattige ut.

I det skatteforslaget som Rødt har lagt fram i dag, prøver vi å se på hvordan man kan løse det problemet. Det handler ikke nødvendigvis om å øke satsene på en rekke skatter, der kan man helt sikkert diskutere mye fram og tilbake, men det handler om skattehull, bl.a. at man i dag ved hjelp av fritaksmetoden kan utsette å betale skatt, i praksis til evig tid, som gjør at mange av de aller rikeste ikke har betalt skatt og da kan reinvestere de inntektene i det uendelige, uten å bli dempet av noe skatt. Det andre er skjermingsfradraget, som for småsparerer utgjør bitte litt. Rødt har ingen problemer med å beholde det for småsparerne, men for dem som har store formuer, betyr skjermingsfradraget 2,4 mill. kr i skattefrie inntekter hvert eneste år. Mener statsråden at det er rettferdig?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:58:19]: Skjermingsfradraget vil også øke i verdi nå. Når renten går opp, vil også skjermingsfradraget bli større. Jeg mener at det har vært en god ting for oss, nettopp fordi vi ønsker å stimulere til at folk skal bruke sine penger til å investere i aktivitet og næringsliv, og at det er en god modell. Men jeg er enig i den starten som Sneve Martinussen her løfter opp, at på den ene siden er man opp-tatt av at ifølge EUs minsteinntekstgrense, er snittet i befolkningen 10,76 pst. som er under EUs minsteinntekstgrense, mens snittet i den øverste promillen er 13,1 pst. Det viser også at man skal være forsiktig med hvordan man bruker statistikk, det er noe å huske på. Det viser at når vi skal bruke den typen politisk ordskifte, skal vi være litt nøkterne med det. Men det gjør jo at vi må ha formuesbeskatning i Norge. Jeg mener at det er nødvendig, og jeg mener også det er viktig at noe av den økte skatten kommer av at vi også har økt utbytte-skatten lite grann.

Presidenten [10:59:19]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Sveinung Stensland (H) [10:59:34]: Mitt spørsmål går til justisministeren.

På Senterpartiets landsmøte vedtok de en noe selv-motsigende resolusjon om ruspolitikk. I tillegg til å mene at rusbrukere skal møtes med helsehjelp, går Senterpartiet inn for å

«oppretholde forbudet mot bruk, besittelse og kjøp av narkotika i norsk lovgivning og straffebe-stemmelsene knyttet til dette».

Dette er til tross for at forskning, ifølge rusreformut-valget, viser at straff ikke virker. Videre fremgår det av re-solusjonen at Senterpartiet mener følgende:

«Politiet må sikres lovhjemmel til å avdekke bruk, besittelse og salg av narkotika.»

Saken er den at politiet aldri har hatt de hjemlene Senterpartiet savner. Riksadvokaten slo i 2021 klart fast at ransaking ikke er et forholdsmessig inngrep for å be-krefte mistanke om bruk av narkotika. Det har det aldri vært. Politiet har praktisert regelverket feil. Jeg vil minne om at Riksadvokatens presisering var en reaksjon på at politiet har drevet en uhjemlet praksis med rustesting, stripping, undersøkelser av kroppens hulrom, mobil- og husransaker ved mistanke om rusmiddelbruk.

Når Senterpartiet nå sier at politiet må sikres lov-hjemmel til å avdekke bruk og besittelse av narkotika, er det et åpent spørsmål hva det faktisk betyr i praksis. For ikke å havne i kollisjon med Grunnloven er nesten enes-te mulighet å heve strafferammene for bruk og besittelse betydelig. Kan statsråden her og nå bidra til å oppklare hvilke hjemler statsråden selv og Senterpartiet mener politiet skal få til å avdekke bruk og besittelse av narko-tika?

Statsråd Emilie Mehl [11:01:17]: Regjeringen har varslet en helhetlig forebyggings- og behandlingsre-form på rusfeltet. Samtidig vil vi, i motsetning til Høyre i den rusreformen som de la fram, ikke gå inn for en ge-nerell avkriminalisering av narkotika. Det mener jeg hadde vært uklokt. Narkotika er et samfunnsproblem. Det er et helseproblem for de som er rusavhengig. Det er et problem knyttet til alvorlig organisert kriminali-tet, og jeg mener det er riktig at vi skal ha et forbud mot narkotika i samfunnet.

Så er det i denne salen heldigvis bred enighet om at vi må finne løsninger som gjør at vi kan hjelpe de som er rusavhengig, istedenfor å straffe dem. Det er det regjer-ingen ønsker å legge fram i sin rusreform. Vi kommer til å gjøre et grundig arbeid fram mot det. Da må vi se på be-hov for lovendringer på feltet. Det gjelder å vurdere hva slags virkemidler politiet har, f.eks. om de er tilstrekkelige, men det gjelder også andre ting, som hvordan man skal klare å avgrense denne gruppen som er rusavhen-gig, og gjøre en innramming sånn at vi klarer å møte dem med den hjelpen de trenger, og ikke med straff, samtidig som vi opprettholder forbudet mot øvrig nar-kotikakriminalitet. Dette blir et krevende arbeid. Vi kommer til å legge det fram i 2024, og vi vil komme tilba-ke med det konkrete da.

Sveinung Stensland (H) [11:02:56]: Det blir litt sånn hundeflyteretorikk når fremstående Senterparti-politikere agiterer for at politiet skal få kraftigere verk-tøy, at de skal kunne ransake for å avdekke små meng-der narkotika, samtidig som statsråden med ansvar for justispolitikken ikke helt kan svare konkret på hvilke endringer hun vil gjøre i lov og forskrift for å oppnå nettopp dette. Det gjør ikke jobben for politiet lettere,

og det bidrar heller ikke til å styrke tilliten til verken politikken eller politiet.

Senterpartiet bidro til å torpedere rusreformen, og de har, som statsråden er inne på, lovet å komme med sin egen variant. Kan justisministeren her og nå avklare hvorvidt det når denne alternative rusreformen kommer og deres alternative politikk blir lansert, vil bli sånn at politiet skal kunne ransake personer, inndra telefoner og rusteste folk i sin jakt på besittelse og bruk av små mengder narkotika?

Statsråd Emilie Mehl [11:03:57]: Aller først vil jeg gå litt tilbake i tid. I 2021 kom disse nye retningslinjene, som representanten viser til. I etterkant av det har det vært gjort et viktig arbeid i politiet og mellom politiet og Riksadvokaten for å følge opp det i politiet. Det er viktig at politiet forholder seg til det som er loven, og det kommer også til å være tilfellet med den rusreformen vi skal legge fram. Den kommer til å holde seg innenfor de skrankene som gjelder i EMK og i Grunnloven – selvsagt.

Det er også noen bekymringer som kommer fram rundt i landet, f.eks. knyttet til politiets forebyggende arbeid opp mot ungdom. Det mener jeg vi må ta på alvor. Jeg sto her i mai i fjor og fikk spørsmål fra nettopp representanten Stensland om jeg ikke var bekymret for at politiet synes det var vanskelig å avgjøre hvem som var rusavhengig, basert på de nye retningslinjene. Dette er problemstillinger vi må ta oss tid til å se nøye på, og så må vi komme tilbake med en helhetlig reform, hvor utgangspunktet er at narkotika ikke skal avkriminaliseres.

Sveinung Stensland (H) [11:05:00]: Ja, dette er vanskelig, men det blir jo ikke enklere når statsråden ikke kan svare mer tydelig på hvilke juridiske grep hun ser for seg å ta for å nå målene om å reversere ruspolitikken. Jeg vil oppfordre regjeringen til å gå i dialog med nettopp Høyre for å sikre flertall for en mer fremtidsrettet ruspolitikk. Det tilbudet er åpent hver dag, men vi vet alle at det vil bli ofret på den politiske prestisjens alter.

Jeg savner hele veien større omtanke for dem dette gjelder, nemlig personer i Norge med rusutfordringer. Det er dem denne politikken er til for. I forkant av landsmøtet stilte avisen Vårt Land følgende spørsmål til Senterpartiets parlamentariske nestleder, Geir Pollestad:

«Dere vil gi politiet noe mer generell adgang til å rusteste og ransake uten konkret mistanke?»

Svaret fra Pollestad var: «Ja.»

Spørsmålet mitt til statsråden er følgende: Er statsråden enig med Geir Pollestad og tilsynelatende Senterpartiets landsmøte i at politiet bør få en generell adgang til å rusteste og ransake uten konkret mistanke?

Statsråd Emilie Mehl [11:06:05]: Vi vil komme tilbake med våre løsninger når vi legger fram den helhetlige forebyggings- og behandlingsreformen. Det er et klart utgangspunkt for oss at målet må være å hjelpe dem som er rusavhengige, bedre.

Så vil jeg bare ta tak i det premisset representanten la inn, om at Senterpartiet og Arbeiderpartiet burde gå lenger for å finne løsninger sammen med Høyre. Vel, Høyre hadde en mulighet til det. Man la fram en rusreform, men man gikk for langt i retning av å avkriminalisere, så det var ikke mulig å få flertall for den reformen. De kunne ha gjort et bedre arbeid på det den gangen. Det ble ikke tilfellet. Derfor er det viktig for Senterpartiet og Arbeiderpartiet å ta ansvar for å legge fram en god reform som sørger for at vi klarer å hjelpe dem som trenger hjelp, på en bedre måte enn i dag.

Sveinung Stensland (H) [11:06:49]: Det var veldig gode forhandlinger i Stortinget rundt rusreformen, og vi var svært nær å komme til en god enighet. Det som skilte Høyre og regjeringspartiene, var nettopp at det ikke går an å differensiere mellom personer, om de er rusavhengige eller ikke. Hvor tung er en tung rusmisbruker? Det er faktisk ikke mulig, loven er lik for alle. Derfor kom vi ikke til en enighet.

Er det fortsatt sånn at justisministeren mener at det går an å ha ett regelverk for rusmisbrukere og ett regelverk for alle andre, at vi kan ha en straffelov som diskriminerer mellom dem som har et rusproblem, og andre? Det var nemlig det springende punktet i de forhandlingene.

Statsråd Emilie Mehl [11:07:29]: Det representanten peker på her, illustrerer bare at dette er krevende problemstillinger vi er nødt til å se nøye på. Vi må vurdere forskjellige måter å løse dette på, hvordan man kan sørge for at de som er rusavhengige, møtes med hjelp istedenfor straff. Det kan f.eks. kanskje være gjennom en påtaleunntatelse eller andre type innretninger.

Samtidig må vi ha et regelverk som forebygger utviklingen og utbredelsen av narkotikakriminalitet i samfunnet. Det å ønske å hjelpe rusavhengige, står ikke i motsetning til å ønske å forebygge at f.eks. kriminelle gjenger finansierer ulovlig virksomhet gjennom import og salg av narkotika. Alle disse hensynene må vi ivareta når vi skal legge fram en ny reform.

Presidenten [11:08:16]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Hans Andreas Limi (FrP) [11:08:30]: Mitt spørsmål går til finansministeren.

I perioden 2015–2021 økte skatteinntektene til staten i snitt med 23 mrd. kr mindre enn prisstigningen

hvert år. Både folk, bedrifter og staten fikk velferdsøkning i denne perioden. Det skyldtes ikke minst et fornøytlig skattetrykk og en regjering som skjønnte at verdiene må skapes før de kan fordeles.

Siden har vi fått en ny regjering med Arbeiderpartiet og Senterpartiet, og både folk og bedrifter har fått merke forskjellen på høyre- og venstresiden i norsk politikk. Nå skal staten skjermes, mens folk og næringsliv skattes mer og mer. Flere har nå problemer med å håndtere regjeringens massive skatte- og avgiftsøkninger, i en periode der økonomien presses fra alle kanter.

Samtidig som staten i perioden før Arbeiderpartiet og Senterpartiet tok over, krevde inn mindre skatter enn prisveksten, hentet altså finansministeren i 2022 inn over 700 mrd. kr mer enn prisstigningen. Dette innebærer en historisk overføring av verdier fra bedrifter og folk flest til det offentlige – i en periode der vanlige folk opplever redusert kjøpekraft og stadig flere bedriftseiere sliter for å beholde arbeidsplasser i by og bygd.

Mens den ikke-sosialistiske regjeringen – med Fremskrittspartiet – førte en politikk som hadde en balanse mellom stat, bedrifter og vanlige folk, fører regjeringen nå en politikk der målet synes å være å øke statens profitt på bekostning av både folk og bedrifter.

Lavere skatter og avgifter kan gi vanlige folk økt kjøpekraft uten å tappe bedriftene og true arbeidsplassene, bidra til at vi beholder flere jobbskapere og bedriftseiere i Norge, og sikre vår fremtidige velferd fordi verdiene må skapes før de fordeles.

Jeg har registrert at finansministeren er opptatt av dugnad, spleiselag og samfunnskontrakten. Mitt spørsmål blir da om finansministeren vil ta initiativ til å dele noen av statens enorme inntekter med vanlige folk og bedriftene i Norge?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:10:37]: Jeg vet ikke hvordan Hans Andreas Limi definerer vanlige folk, for i det første budsjettforslaget vi la fram, fikk ca. 85 pst. lavere eller lik inntektsskatt. Så da må det være de 15 pst. med høyest inntekt som er såkalt vanlige folk. Men det brede flertallet fikk lavere eller lik inntektsskatt i 2022.

I budsjettet for i år er anslaget at ca. 83 pst. får lavere eller lik inntektsskatt. Det er altså flere som får lavere skatt enn de som får høyere skatt, det er et faktum. Så får vi se, når vi ser regnskapet over tid, hvordan dette legges opp, men det kommer til å bli flere som får lavere skatt. De som får lavere skatt, er typisk sjåføren, sykepleieren, politimannen, snekkeren, læreren og den barnehageansatte – de som holder Norge i gang.

Vi har også vært opptatt av de samme folkene, f.eks. den småbarnsmoren som har litt utfordringer med at prisene blir for høye. Er hun alene, skal barnetrygden

øke. Så er vi opptatt av at barnehageprisene skal ned. Derfor har vi for andre år på rad sørget for at barnehageprisene ikke øker. Vi innfører gratis SFO for første- og andreklassinger. Vi har gjort en rekke grep nettopp for dem som rammes hardest.

Så har vi ment at det er riktig i en spesiell tid at de som har aller sterkest rygg, må bidra litt mer – og spesielt kraftselskapene. Det som reelt sett var den store skatteendringen i fjor, var at Statkraft, Lyse, Hafslund og Eidsiva – de store norske kraftselskapene – skulle bidra mer i det spleiselaget Norge er. Det var også helt rett, med bakgrunn i de høye strømprisene Norge hadde, at de skulle bidra mer, og at ikke de som hadde vanlige eller middels inntekter, skulle gjøre det. De skulle heller få lettelser. For eksempel får en pendler med høye reisekostnader, som pendler fra mitt område til Oslo, ca. 20 000 kr mer i fradrag nå enn da Høyre og Fremskrittspartiet styrte, og det hjelper en pendler.

Hans Andreas Limi (FrP) [11:12:36]: Finansministeren har en rørende omsorg for vanlige folk, men nå er det dessverre slik at det er vanlige folk som betaler for dette gildet, for de skattelettelsene finansministeren refererer til, er helt marginale. Fasiten for i fjor er at vanlige folk, en gjennomsnittsfamilie, fikk redusert kjøpekraften med netto ca. 20 000 kr. Den negative utviklingen kan i verste fall fortsette videre nå i 2023.

Det er først og fremst det offentlige og kraftbransjen som høster den store fortjenesten på de høye strømprisene, mens vanlige folk, vanlige husholdninger og bedriftene sitter igjen med regningen. Det er derfor mitt spørsmål er om ikke finansministeren ser behov for å dele mer av de ekstreme merinntektene som staten nå har, for å hjelpe både vanlige folk og bedrifter gjennom en veldig vanskelig og krevende tid.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:13:44]: Det som virkelig har skapt utfordringer for mange, også i fjor, er den høye prisveksten. Derfor er det selvfølgelig en hovedoppgave, både for regjering og storting, for Norges Bank og for partene i arbeidslivet at vi fører en ansvarlig økonomisk politikk samtidig som vi fordeler på en slik måte at vi hjelper dem som har størst utfordringer med det. For hvis vi ikke klarer å få ned prisveksten, vil det over tid også kunne skape problemer for arbeidsmarkedet.

Historisk sett har det vært sånn at etter perioder med høy prisvekst har det kommet høy ledighet. Nå er ledigheten rekordlav. Det var over 100 000 flere ansatte bare i privat sektor i fjor. Når vi nå skal legge den økonomiske politikken framover, vil ledigheten variere, men vi må legge en politikk som gjør at vi over tid klarer å ha flest mulig folk i arbeid, og at vi prioriterer ressursene sånn at dem vi skal sette inn ekstra ressurser for, er dem

med lave og middels inntekter. Da mener jeg det er riktig at vi har økt skatten litt mer for dem som har hatt høye inntekter.

Presidenten [11:14:46]: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Margret Hagerup (H) [11:15:04]: Mitt spørsmål går til kunnskapsministeren.

Kunnskapsministeren har gjentatte ganger påstått at vårt forslag i Høyres ungdomsskolereform om å åpne for forsøk med fireårig ungdomsskole på første- til tiendeklasseskoler handler om å snikinnføre karakterer i barneskolen. Dette ble senest gjentatt i VG før helgen, da kunnskapsministeren la fram opplæringsloven.

Kan kunnskapsministeren vise til hvor hun har dette fra?

Statsråd Tonje Brenna [11:15:35]: Høyre la for kort tid siden fram sitt forslag til ungdomsskolereform. For å spole litt tilbake kom vel varselet om at det ville komme et forslag fra Høyre åtte dager etter at undertegnede tiltrådte som kunnskapsminister, etter at Høyre – for ordens skyld – hadde styrt det samme departementet i åtte år uten å endre ungdomsskolen.

Vi har tre grunnleggende utfordringer for elevene våre på mellomtrinnet og ungdomsskolen. Det første er at et eller annet sted rundt 4. klasse og 5. klasse begynner de å kjede seg og oppleve skolen som mindre relevant. Det andre er at de mobber hverandre mer mot slutten av barneskolen og inn i ungdomsskolen. Det tredje er at stadig flere kjeder seg og ikke opplever undervisningen som relevant. De tre hovedutfordringene har regjeringen satt seg som mål å svare på i det arbeidet vi gjør med en reform for ungdomsskolen.

Så presenterte Høyre sitt alternative forslag til reform, som hadde noen få elementer ved seg. Det ene var en obligatorisk bacheloroppgave for 10. klasse, det andre var at det skulle være mulig å begynne tidligere på ungdomsskolen – altså at du i 7. klasse var en del av ungdomsskolen – og det tredje var at man nok en gang, som så ofte fra Høyres side, skulle innføre mer kartlegging og nasjonale prøver.

Etter å ha forsøkt i flere omganger, sammen med gode kollegaer og kloke hoder, å dechiffere hva substansen i Høyres forslag til en ungdomsskolereform egentlig var, sto vi igjen med det. Det skal være mulig å få karakterer ett år tidligere enn det det er i dag. Jeg tror Høyre er interessert i å ta grep for ungdommene våre og for ungdomsskolen, men den ungdomsskolereformen Høyre la fram den gangen, verken svarte på hovedutfordringene, løste problemet eller bidro til å breie ut hva de egentlig skal gjøre for ungdommene våre.

Norge trenger flere hender og hoder i arbeid. Vi trenger at flere trives i skolen, og vi trenger at flere blir kvalifisert. Et viktig grep da er å gjøre noe for ungdomsskoleelevene våre, og det mener jeg at Høyre ikke gjorde i sitt forslag til reform. Tvert imot sto vi igjen med det Høyre veldig ofte legger fram når det handler om skole, nemlig mer karakterer, testing og måling.

Margret Hagerup (H) [11:17:35]: Det er vanskelig å diskutere faktisk politikk når kunnskapsministeren fortsetter å bruke de første timene etter at vi legger fram reformen, til å tolke Høyres politikk. Allerede 17. januar tilbakeviste Jan Tore Sanner denne påstanden i VG. Det var debatter på Dagsnytt 18, og påstanden er senere tilbakevist en rekke ganger, ikke bare i media, men det er også tydelig presisert fra Stortingets talerstol. Den 1. februar sa Jan Tore Sanner:

«Høyre har ikke foreslått karakterer (...). Vi ønsker å opprettholde den grensen som er i dag (...). Det er altså ikke et forslag Høyre har fremmet, og Arbeiderpartiet må slutte med de påstandene.»

Og videre:

«Vi har ikke foreslått karakterer fra 7. klasse.»

Det har kommet en rekke tilbakevisninger av de påstandene som kunnskapsministeren fortsetter å komme med. Som folkevalgt mener jeg vi skal sørge for å ha en opplyst og redelig debatt, og det mener jeg også som mor, med barn som går i skolen.

Spørsmålet til kunnskapsministeren er: Synes ikke kunnskapsministeren svarene fra Jan Tore Sanner og Høyre er tilfredsstillende, og stoler ikke kunnskapsministeren på de svarene?

Statsråd Tonje Brenna [11:18:39]: Hvis representanten refererer til svarene Høyre og representanten Jan Tore Sanner gir meg på hva som er innholdet i Høyres ungdomsskolereform, er svaret nei. Det opplever jeg ikke som tilfredsstillende av de grunnene jeg nevnte tidligere, nemlig at de egentlig ikke svarer på de utfordringene vi står overfor for elevene våre i siste del av barneskolen og gjennom ungdomsskolen. Vi trenger at flere av elevene våre trives og mestrer skolen. Vi trenger at flere blir kvalifisert, og vi trenger i enden av skoleløpet å få flere hender og hoder i arbeid. Derfor er jeg opptatt av at vi gjør det vi kan for å bidra til nettopp det. Et av de grepene mener jeg er å gjøre skolen mer praktisk og variert, i tillegg til at vi tar på alvor det elevene forteller oss, nemlig at de opplever stress og press som potensielt kan være til hinder for både trivsel og læring. Det er en av grunnene til at regjeringen i sitt forslag til opplæringslov foreslo å lovfeste forbud mot karakterer fra 1. til 7. trinn. Dersom representanten Hagerup og Høyre ønsker å være med på det forslaget, er det veldig kjær-

komment, og da kan vi helt sikkert også komme videre i debatten om hva en ungdomsskolereform skal være.

Margret Hagerup (H) [11:19:42]: Jeg synes det er synd at kunnskapsministeren, som bør være opptatt av kunnskap og en redelig debatt, ikke benytter anledningen til å si at en vil slutte å komme med fakta som ikke stemmer om Høyres politikk. Dagens unge vokser opp i en hverdag hvor informasjonsmengden er stor. Det er mange saker som preger nyhetsbildet, og mange av disse deles flittig på sosiale medier. I en stadig mer polarisert verden kan det være vanskelig for folk å orientere seg i hva som er fakta, og hva som ikke er fakta.

Jeg begynte denne spørrerunden med å spørre ministeren som er ansvarlig for kunnskap, om hvor en har denne påstanden fra. Da sa ministeren at dette er noe som Arbeiderpartiet har funnet opp på et seminar de første timene etter at vi la fram en ungdomsskolereform med veldig mange konkrete grep som vi har lyst til å diskutere. Kunnskapsministeren må gjerne komme til Høyre og snakke om vår ungdomsskolereform.

Jeg har et siste spørsmål. Synes kunnskapsministeren at hun selv bidrar til en opplyst og saklig debatt om dette når en er med på en falsk historiefortelling om Høyres politikk?

Statsråd Tonje Brenna [11:20:44]: Høyre la fram en ungdomsskolereform hvor et av grepene var at man skal kunne begynne et år tidligere på ungdomsskolen. I norsk ungdomsskole har vi karakterer, ergo kan man få karakterer et år tidligere med Høyres ungdomsskolereform. Det trengte jeg ikke et seminar for å oppdage. Det er heller ikke en falsk historiefortelling. Det er å ta Høyres forslag til en reform for ungdomsskolen på det største alvor.

Jeg er politisk uenig i at det er løsningen, for jeg mener vi har veldig mange andre grep vi kan ta for å sørge for at elevene våre trives og mestrer skolen bedre, både siste del av barneskolen og ungdomsskolen, men det er ikke historieforfalskning. Det er tvert imot å ta forslaget på alvor. Dersom representanten nå mener det ikke er aktuelt å gi karakterer til de elevene som potensielt begynner et år tidligere på ungdomsskolen, godtar jeg det. Det er helt ok, men det er altså første gang en så tydelig presisering har kommet fra Høyres representanter.

Jeg er glad for at Høyre lytter til det jeg sier også når jeg har kritikk av deres forslag, og jeg er helt sikker på at vi får nok av anledning til å diskutere ungdomsskolereform videre, også her i Stortinget.

Margret Hagerup (H) [11:21:45]: Allerede 1. februar, da Jan Tore Sanner var i spontanspørretimen, sa kunnskapsministeren at Høyre åpner for det, ergo er det karakterer i skolen. Det ble avvist en rekke ganger,

men jeg er glad for at kunnskapsministeren nå sier at en godtar dette, og jeg håper at dette blir siste gang en må tilbakevise det – både i Dagsnytt 18, Politisk kvarter og ulike media og ikke minst her fra Stortingets talerstol. Siste spørsmål blir da: Kan en være sikker på at kunnskapsministeren vil godta dette, og at en ikke benytter anledningen til å falle for enkel retorikk for å skape et bilde av Høyre som ikke stemmer med virkeligheten?

Statsråd Tonje Brenna [11:22:24]: Jeg er glad for at Høyre lytter til det jeg sier, også når jeg kritiserer Høyres forslag, men jeg synes det er rart at det er mulig å forstå det som historieforfalskning at når Høyre foreslår at våre elever kan begynne ett år tidligere på ungdomsskolen, og det unektelig er slik at vi har karakterer i ungdomsskolen, så betyr det ikke det samme som at elevene kan få karakterer ett år tidligere. Jeg har lest dokumentene som har kommet fra Høyre, jeg har lyttet til debattene, jeg har hørt hva Høyre har foreslått, og jeg kan ikke forstå annet enn at fødselsåret til disse elevene er det samme, men at de begynner på ungdomsskolen ett år tidligere. Når det er sagt, er jeg enig med representanten Hagerup i at vi kan si oss ferdig med det og fortsette å diskutere substansielt hva som bør være innholdet i en ungdomsskolereform. Jeg er helt overbevist om at det må være en mer praktisk og variert skole, hvor vi reelt både forbereder elevene våre for arbeidsliv, videre studieliv og livet for øvrig. Da må flere trives. Da må flere oppleve mestring. Da må flere lære det de skal. Og det tror jeg vi kan få til med de forslagene regjeringen etter hvert vil komme tilbake med.

Presidenten [11:23:27]: Den muntlige spørretimen er nå omme.

Sak nr. 2 [11:23:30]

Ordinær spørretime

Presidenten [11:23:39]: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål 7, fra representanten Sofie Marhaug til klima- og miljøministeren, er overført til olje- og energiministerens rette vedkommende.

Spørsmål 8, fra representanten Gisle Meininger Saudland til samferdselsministeren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 10, fra representanten Tobias Drevland Lund til arbeids- og inkluderingsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 16, fra representanten Sveinung Stensland til helse- og omsorgsministeren, er overført til arbeids- og inkluderingsministeren som rette vedkommende. Spørsmålet foreslås, etter anmodning fra arbeids- og inkluderingsministeren, flyttet og besvart etter spørsmål 11, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 17, fra representanten Alfred Jens Bjørlo til næringsministeren, er overført til finansministeren som rette vedkommende. Spørsmålet blir, etter anmodning fra finansministeren, flyttet og besvart etter spørsmål 3, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 1

Helge André Njåstad (FrP) [11:23:50]: Mitt spørsmål til finansministeren er:

«Nye Kostra-tall viser som vanlig at norske kommuner har større overskudd enn inntekter fra eiendomsskatt på vanlige folk sine hus. Dette forteller oss at norske kommuner, som ofte er styrt av Senterpartiet og Arbeiderpartiet, er glad i å skattlegge folk. Fremskrittspartiet er bekymra over vanlige folk sin økonomi, der strøm, matvarer og drivstoff blir dyrere. På toppen av dette kommer økte skatter og gebyr fra norske kommuner.

Vil statsråden sitte og se på at dette skjer, eller er han enig med Fremskrittspartiet i at eiendomsskatt til kommuner med overskudd burde vært unngått?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:24:30]: Regjeringen er opptatt av at kommunene selv har handlefrihet når det gjelder eiendomsskatt. Spesielt innenfor kraftverksbeskatning og andre typer beskatning er eiendomsskatten en viktig inntektskilde, men så er det selvfølgelig et mål at eiendomsskatten for folk er lavest mulig, og det er det de lokale folkevalgte som bestemmer. Senterpartiet styrer også mange kommuner sammen med Fremskrittspartiet, og noen steder har vi eiendomsskatt for private boliger og noen steder har vi det ikke, men det er da de lokale folkevalgte som må synliggjøre inn mot lokalvalget hva de mener.

Helge André Njåstad (FrP) [11:25:09]: Det var ein defensiv finansminister. Viss me spolar tilbake til da finansministeren var berre partileiar, så var han langt meir offensiv. Då var svaret hans at det var på grunn av at Høgre og Framstegspartiet var i regjering at kommunane hadde så lite inntekter. Viss kommunane fekk meir inntekter, skulle dette ordna seg, sa partileiaren, som då var partileiar og berre det. Når han no har styrt landet, ser me at Senterparti-styrte kommunar ikkje set ned eignedomsskatten, trass i at det no er Senterpartiet som lagar kommuneramma.

Kva er grunnen til at Senterparti-styrte kommunar ikkje set ned eignedomsskatten når dei får dei kommunerammene som finansministeren legg til rette for?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:25:53]: Hvis jeg ikke husker helt feil, økte antallet kommuner som innførte eiendomsskatt, veldig kraftig de siste åtte årene, da det var Høyre og Fremskrittspartiet som styrte, men så har jeg og Senterpartiet også hele tiden ment at det skal være lokal handlefrihet. Spesielt når det er eiendomsskatt på såkalte verk og bruk, har det vært veldig viktig at f.eks. store kraftverkutbyggere må bidra mer tilbake til det lokalsamfunnet de er i, så dette må de bestemme lokalt. Senest nå i diskusjonen om grunnrenteskatt på havbruk, som vi hadde tidligere i Stortinget i dag, er vi opptatt av at de kommunene som setter av arealer til det, også skal sitte igjen med inntekter fra det.

Det er et mål at man i lokalvalgkampen får diskutere hva de ulike partiene mener, og så får partiet ta stilling til det. For eksempel styrer Senterpartiet i Stjørdal, og der var en av hovedsakene deres at de ikke ville ha eiendomsskatt, og det ble ikke eiendomsskatt, og de sa også høyt i valgkampen at de ikke ønsket å prioritere det.

Helge André Njåstad (FrP) [11:26:49]: Eg registrerer at ein må leita godt for å finna Senterparti-styrte kommunar utan eignedomsskatt; ni av ti har auka eignedomsskatten dei siste ti åra. Det som bekymrar Framstegspartiet ganske kraftig, er dei kommunane som tek inn eignedomsskatt, sjølv om dei ikkje treng desse pengane. Dei tek inn eignedomsskatt, og så har dei større overskot i rekneskapen sin enn dei har i inntekter på eignedomsskatt. Då går ikkje eignedomsskatten til betre eldreomsorg og til betre tenester, men han går til å byggja opp store fond i kommunar. Det verste eksempelet er hovudstaden, Oslo, som har eit overskot på 4,3 mrd. kr, men eignedomsskatteinntekter på litt over 700 mill. kr, som dei då altså ikkje hadde trengt.

Er finansministeren enig i at kommunar som har større overskot enn eignedomsskatteinntekter, burde ha klart seg utan dei pengane?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:27:39]: Nå ble jo overskuddet i kommunene mye høyere i fjor enn mange hadde tatt utgangspunkt i. I fjor var det mange negative overraskelser og hendelser, men en av de tingene som var bra, var at kommunene fikk en bedre økonomi enn man hadde trodd. Regjeringen tilførte også mer penger, men skatteinntektene ble også høyere fordi mange hadde høyere inntekter enn man hadde trodd. Så det var en god ting. Dette er opp til hver enkelt kommune, og i lokalvalgkampen må man diskutere om man mener eiendomsskatt er riktig eller ikke. Det jeg mener er spesielt viktig, er at man har en god eien-

domsskatt på verk og bruk, og at man da kan finansiere felles velferdstjenester med det.

Spørsmål 2

Erlend Wiborg (FrP) [11:28:29]: «Vanlige folk er bekymret over sin egen økonomi. Strømmen blir dyrere, matvarene koster mer, drivstoffprisene for de som bruker bil, setter nye rekorder samtidig som rentespøkelset følger etter. På toppen av disse utgiftene kommer det skatter og gebyrer fra norske kommuner fordi du eier en bolig eller en hytte. På grunn av usikkerhet rundt økonomien vil mange unngå å bruke hytta. Dette rammer små kommuner som lever av inntekter fra hyttebefolkningen som inntektskilde.

Mener statsråden at skatt på hjem og hytter er bra?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:29:08]: Regjeringen er imot statlig eiendomsskatt på hjem og hytter og har ikke noen planer om å innføre det.

Erlend Wiborg (FrP) [11:29:18]: Jeg registrerer at statsråden i utgangspunktet ikke svarte på spørsmålet, for jeg regner med at statsråden forsto utmerket godt at spørsmålet handler om eiendomsskatt. Det er en skatt som regjeringen og Senterpartiet rundt i det ganske land ivrer for å øke. Det kommer på toppen av at regjeringen har økt drivstoffavgiftene, spesielt på bensin, og at regjeringen ikke er villig til å ta de nødvendige grepene for å få strømutgiftene ned for folk. Da hjelper det lite at finansministeren her i spørretimen står og snakker om at folk har fått det så mye bedre, og at de har fått bedre økonomi på grunn av noen såkalte skatte- og avgiftslettelser fra regjeringen.

Mitt spørsmål til finansministeren er: Tror finansministeren at folk flest merker en bedre økonomi med denne regjeringen?

Kari Henriksen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:30:20]: For det første er det feil at vi har økt avgiftene på drivstoff – avgiftene på drivstoff har gått ned, men prisene er høye av andre årsaker – så det er feil. Det partiet som ønsket å øke avgiftene, og som ga oss mest kritikk, er Fremskrittspartiets foretrukne samarbeidspartner, Høyre. Det er viktig at man er presis på – akkurat som da vi reduserte elavgiftene, og fikk mest kritikk av nettopp partiet Høyre. Det var Fremskrittspartiet som økte elavgiften, og så satte vi den ned. Det er den store forskjellen – at vi satte avgiftene ned og ikke opp, som Fremskrittspartiet gjorde på de to områdene.

Da Fremskrittspartiet hadde finansministeren, skrøt de av at de hadde økt avgiften på drivstoff mer på ett år, enn den økte på åtte rød-grønne år. Det er også greit å huske på for representanten Wiborg.

Det er mange som har hatt krevende økonomi det siste året, nettopp på grunn av den høye prisveksten. Det er en hovedjobb for oss å ha en økonomisk politikk som gjør at prisveksten normaliserer seg, og at folk beholder jobben. Den største bekymringen for regjeringen er at det med høy prisvekst tidligere også har blitt veldig høy ledighet. Det har vi klart å unngå til nå. Målet er selvfølgelig at vi skal komme oss gjennom denne perioden med høy prisvekst, ha lav ledighet, og at prisveksten fortest mulig skal ned.

Erlend Wiborg (FrP) [11:31:31]: Jeg må anmode finansministeren om å være sannferdig fra Stortingets talerstol. For det første tror jeg det er veldig enkelt å snakke om fortiden, og det er også mye godt som har skjedd i fortiden, men jeg tror at bilistene hver dag de fyller drivstoff på tanken, merker hvordan prisene var da kontra hvordan prisene er nå. Så er det mange årsaker til at prisene er vesentlig høyere nå. En av faktorene som finansministeren ikke kan snakke seg bort fra, er de økte drivstoffavgiftene. Kommunalministeren sto på denne talerstolen og hevdet at regjeringen hadde satt ned drivstoffprisene. Det var feil. Kommunalministeren svarte Stortinget på et skriftlig spørsmål – Dokument nr. 15:1736 for 2022–2023 – der han innrømmer at bensinavgiftene har økt. Mener finansministeren at hans egen kommunalminister tar feil i at bensinavgiftene har økt?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:32:35]: Drivstoffavgiftene har gått ned, slik er det. Det er bare å gå inn og se, det er lavere drivstoffavgifter.

Vi gjorde en prioritering, og spesielt for anleggsbransjen mente vi at det var viktig. Vi er bekymret for de endrede kostnadene som norsk anleggsbransje har. Det fikk vi flertall for sammen med SV. Det står i motsetning til da Fremskrittspartiet styrte, da de økte avgiftene mer i løpet av ett år enn på åtte rød-grønne år, som Siv Jensen og Erna Solberg uttalte på en pressekonferanse.

I bunnen er jeg veldig opptatt av at vi skal se dem som har størst utfordringer, f.eks. folk med lave og midtels inntekter. Derfor må skattetrykket for dem reduseres. Det har vi også gjort. I et typisk pendlerfylke som Østfold har vi økt pendlerfradraget, som gjør at de som pendler fra f.eks. Sarpsborg, Halden og andre fine Østfold-byer, opplever at de får et mye bedre pendlerfradrag når de nå skal levere skattemeldingen. Vi ønsker å hjelpe vanlige arbeidsfolk, og spesielt i den typen fylker som Østfold er det mange solide folk med lave og mid-

dels inntekter som vil merke de grepene vi har tatt på f.eks. pendlerfradraget.

Spørsmål 3

Ane Breivik (V) [11:33:53]: «Det foreligger et bredt ønske om fleksible og konkurransedyktige fastprisavtaler for næringslivet, men fornybarnæringen peker på flere regulatoriske hindre i veien for å sikre at avtalene er så forutsigbare og fleksible som markedet har potensial til å tilrettelegge for.

Vil statsråden sørge for et sterkere insentiv i skatterammene for å få fart på fastprisavtalemarkedet?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:34:26]: Jeg er glad for at strømprisene i Sør-Norge så langt i år heldigvis er litt lavere enn det vi så i fjor. For de sørlige prisområdene var gjennomsnittlig spotpris i januar og februar om lag 40 pst. lavere enn i gjennomsnittsperioden for 2022. Likevel har vi fortsatt høye strømpriser.

Regjeringen har innført en rekke midlertidige støt-teordninger. I februar 2023 varslet vi tiltak, bl.a. endringer i grunnrenteskatten, for å legge til rette for mer fleksible fastprisavtaler. Fra 1. januar 2023 har vi lagt til rette for bedre fastprisavtaler gjennom et nytt kontraktsunntak i grunnrenteskatten for vannkraft. Flere strømleverandører publiserer fastpris på sine nettsider, og bedrifter kan inngå fastprisavtaler til under 70 øre/kWh i hele Sør-Norge.

Grunnrenteskatten er i seg selv ikke til hinder for at kraftprodusentene kan inngå fastpriskontrakter. Dagens kontraktsunntak i grunnrenteskatten åpner også for fleksibilitet ved at strømleverandører og sluttbruker kan avtale når strømmen skal leveres. Regjeringen har varslet at vi også ønsker å åpne for nye kontrakter med variabelt forbruk under det nye kontraktsunntaket. Dette vil gjøre ordningen mer fleksibel, slik flere aktører har etterlyst.

Kontraktsunntaket for kraftintensiv industri stiller krav om langsiktig kjøpekontrakt som må vare i sju år eller mer, men det nye kontraktsunntaket åpner for avtaler ned til tre år. Regjeringen har varslet at den tar sikte på å endre kontraktsunntaket for kraftintensiv industri slik at det også kan gjelde avtaler med varighet på tre år eller mer. Det vil gi økt fleksibilitet også for kraftintensiv industri.

Regjeringen vil med dette legge til rette for mer forutsigbarhet for næringslivet og mer fleksible fastprisavtaler. Så vil det være opp til hver enkelt bedrift å beslutte om den vil inngå fastprisavtale eller følge den løpende prisutviklingen.

Ane Breivik (V) [11:36:19]: Jeg er glad for at finansministeren vil sørge for mer forutsigbarhet for nærings-

livet. Han viser til strømprisene, og da er det relevant å bringe fram høyprisbidraget, som ble innført uten utredning og høringsprosess. Intensjonen med skatten er allerede ivaretatt gjennom grunnrentebeskatning på vannkraft. Ikke minst er skatten til hinder for fastprisavtalemarkedet så lenge den følger salg på vegne av spotpriser og dermed gir betydelig finansiell risiko for selskapene.

Kan statsråden garantere for at høyprisbidraget blir avviklet innen utgangen av 2024, slik han tidligere har pekt på, også dersom de ekstraordinært høye strømprisene vedvarer?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:37:11]: Regjeringen har vært opptatt av å redusere de elavgiftene som Venstre, Fremskrittspartiet og Høyre økte da de satt i regjering, og det har vi gjort. Vi har også varslet at vi ønsker å fase ut høyprisbidraget i løpet av neste år.

Ane Breivik (V) [11:37:27]: Det er godt å høre, for i seg selv bidrar høyprisbidraget til å redusere lønnsomheten i ny fornybar kraftproduksjon. Sammen med økningen i grunnrenteskatten på vannkraft har regjeringen i tillegg skapt stor uforutsigbarhet. Det er flere kraftselskaper som sier at de må revurdere sine planlagte investeringer, og dette rammer særlig investeringer i effekt.

Denne uforutsigbarheten er tydelig også når man ser på høringssvarene om forslaget om grunnrenteskatt for landbasert vindkraft. Blant annet kan det trekkes fram at Cloudberry Clean Energy skriver:

«Regjeringens forslag har allerede dramatisk svekket Norges ry som et trygt land å investere i, og har fått konsekvenser for vår egen allokering av kapital.»

Hva slags signaler ønsker finansministeren å gi til investorene?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:38:27]: Regjeringen mener det er riktig at de som bruker areal, som vindkraftnæringen gjør, med store naturinngrep, skal gi mer av inntektene tilbake til lokalsamfunnet – det har vi varslet – og at man skal gi mer av inntektene tilbake til fellesskapet. Forslaget er nå på høring, og så skal vi komme tilbake med en endelig modell.

Presidenten [11:38:53]: Vi går til spørsmål 17.

Spørsmål 17

Presidenten [11:38:55]: Dette spørsmålet, fra representanten Alfred Jens Bjørlo til næringsministeren, vil bli besvart av finansministeren på vegne av næringsministeren, som er bortreist.

Alfred Jens Bjørlo (V) [11:39:06]: «Meiner statsråden det er uproblematisk for norsk næringsliv og samfunnsutvikling at norske eigarar av bedrifter dei to siste åra har fått ei vesentleg høgare skattebyrde enn utanlandske eigarar av norske bedrifter, og i tilfelle statsråden meiner dette ikkje er uproblematisk – kva konkrete grep vil regjeringa ta for å lette skattebyrda for norske eigarar og gje dei rammevilkår som gjev dei grunn til å tru at dei er velkomne i Noreg og ikkje berre nokon som bør «ryke og reise»?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:39:43]: Det er retorisk et veldig godt formulert spørsmål. Jeg skjønner hvorfor det kommer også – jeg har fulgt litt med i media de siste ukene.

Med den velferdsstaten vi har i Norge, vil vi ha et relativt høyt skattenivå fordi vi f.eks. har en sykelønnsordning som er gunstig og god. Den er god for arbeidstakerne, men den er også god for arbeidsgiver fordi man har den tryggheten. Vi har offentlig helsevesen, vi har offentlig utdanning, vi bygger veier, vi bygger bredbånd – vi gjør mange investeringer. Derfor vil vi aldri være det landet som konkurrerer best på skatt, men nettopp at vi har det velferdssamfunnet vi har, gjør at vi er et av landene som er nesten på topp i verden i antall millionærer og milliardærer – fordi det er mulig å tjene seg rik i det spleiselaget som Norge er.

Vi må ha et forutsigbart og godt skattesystem og finne en balanse. Som regjering ser vi selvfølgelig også at alle skatter har en kostnad. Grunnrenteskatten har kanskje minst kostnad. Formuesskatt har også en kostnad, men for å klare å opprettholde skatteviljen til dem som har vanlige og middels inntekter, er det viktig at de som har aller høyest formue og inntekt, bidrar. Derfor har vi lagt formuesskatt på det nivået som speiler skatteforliket fra 2016, som gir en forutsigbarhet og trygghet.

I et svar til Stortinget redegjorde jeg for at hvis vi hadde hatt samme formuesskattemodell som i 2013, hadde den totale formuesskattebelastningen nå vært høyere enn i den formuesskattemodellen som Senterpartiet og Arbeiderpartiet legger opp til. Etter de siste beregningene er det en lavere formuesbeskatning nå enn det var i 2013, da Stoltenberg gikk av som statsminister.

Alfred Jens Bjørlo (V) [11:41:25]: Eg takkar for både svaret og rosen for spørsmålet.

Det er mykje det kan vere freistande å gripe tak i. Det er klart: Det er heilt rett at eit land som Noreg vil ha, og kjem til å ha, eit relativt høgt skattenivå fordi vi har, og skal ha, ein god velferdsstat og eit godt velferdssamfunn, men det er iallfall to element som er ekstremt viktige. Det er at vi har eit føreseieleg skattesystem som det er mogleg å planleggje langsiktig for – det gjeld sjølv sagt

for folk flest, men ikkje minst for næringslivet – og det må vere eit skattesystem som òg byggjer opp under eit mangfaldig og spreitt eigarskap og at vi kan ha sterke, norske eigarmiljø.

Eg vil spørje finansministeren – berre så vi har den premissen klar – om formuesskatt og utbyteskatt, som er skatteformer som særskild rammar norske eigarar. LO har argumentert med at det ikkje handlar om bedriftsskatt, for det er personskatt. Er finansministeren einig i at formuesskatt og utbyteskatt i praksis handlar om å samle bedriftsskattlegginga i Noreg?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:42:34]: Vi er opptatt av, som representanten Bjørlo tar opp, at det må være forutsigbarhet, og vi har vært opptatt av de brede skatteforlikene. I det skatteforliket som kom da Venstre var støtteparti for Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen, ble det lagt noen rammer for f.eks. formuesskatt. En av rammene som ble lagt, var at man skulle ha en aksjerabatt på 20 pst. Så valgte Venstre, da de satt i regjering sammen med Høyre og Fremskrittspartiet, å gi en enda større rabatt. Når vi nå styrer, har vi lagt oss på det som var i skatteforliket. Også når det gjelder skattesatser, er de innenfor det skatteforliket.

Det er det som er litt av det fine med de norske forlikene: Ulike regjeringer velger litt ulikt hvordan man innretter skattenivået, men man holder seg innenfor de grunnrammene. Det har vi gjort, og jeg mener at det har vært riktig og viktig.

Alfred Jens Bjørlo (V) [11:43:36]: Eg takkar igjen for svaret.

Finansministeren sa i stad at formuesskattlegginga var høgare for ti år sidan enn ho er i dag. Eg trur ein kan snakke med kva som helst slags norsk bedrift eller bedriftseigar, og dei vil seie at det ikkje er ei rett beskriving av situasjonen, for då snakkar ein om prosentsatsar og ikkje den reelle skattebelastninga. Skatteinntektene frå formuesskatt no er over det doble av kva det var i 2013.

Det som uansett er det mest problematiske med det som har skjedd under denne regjeringa, er at ein no i fleire rundar har fått ei skjerpning av formuesskatt og utbyteskatt. Det gjer at i løpet av dei siste to åra har skattebelastninga gjennom formuesskatt og utbyteskatt blitt dobla – eller meir enn det – for mange heilt vanlege norske bedriftseigarar. Det er ikkje føreseieleg. Det er dette som no er med på å skape det opprøret rundt at ein i praksis får ei dobling av formuesskatt og utbyteskatt for mange bedriftseigarar i løpet av berre to år. Er dette ei utvikling (presidenten klubbar) som vil halde fram, eller ser statsråden (presidenten klubbar igjen) at det er problematisk?

Presidenten [11:44:43]: Taletiden må holdes. Den er på inntil 1 minutt.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:44:47]: Det ble tatt flere grep, spesielt under forrige regjering, for å utvide skattegrunnlaget for formuesskatt og verdifastsettelse, som gjorde at flere formuesobjekter, typisk sekundærboliger, ble verdsatt høyere. Som regjering er vi opptatt av stabilitet og at vi holder oss innenfor skatteforliket fra 2016. Vi er også opptatt av at vi holder oss innenfor skatteforliket når det gjelder bedriftsbeskattningen. Den var på 23 pst., og regjeringen har valgt å legge seg 1 prosentpoeng lavere enn skatteforliket.

De to skattene som har skapt mest debatt det siste året, er endringen på grunnrenteskatt, der jeg opplever at Venstre er positiv til å være med på å finne en varig løsning, og diskusjonen om høyprisbidraget, som er en midlertidig skatt som var situasjonsbestemt, og som planen er å fase ut neste år.

Presidenten [11:45:47]: Vi går tilbake til spørsmål 4.

Spørsmål 4

Kari-Anne Jønnes (H) [11:46:01]: «Trendene i SHoT-undersøkelsen, Studiebarometeret og levekårsundersøkelsen blant studenter peker i samme retning: Flere studenter sliter med psykisk uhelse. Samtidig synker trivselen og motivasjonen for å studere.

Hvilke tiltak vil statsråden sette i gang for å motvirke dette?»

Statsråd Ola Borten Moe [11:46:25]: Takk for spørsmålet. Det er en viktig tematikk. En forutsetning for å lykkes som student, er å ha det bra. SHoT-undersøkelsen og levekårsundersøkelsen blant studenter viser at flertallet av studenter i Norge har det bra, men at andelen som har psykiske plager, har økt. Studiebarometeret viser at studentene overordnet sett fortsatt er fornøyde med studieprogrammene de går på, men resultatene for 2022 viser at studentene er noe mindre fornøyde med studieprogrammene sine enn de var i 2021 og i årene før det.

Jeg for min egen del er ikke veldig overrasket over disse resultatene. Det har vært noen tøffe år. Mange av dagens studenter startet under pandemien med svært strenge restriksjoner. Derfra gikk vi mer eller mindre rett over til krig i Europa med prisvekst og økonomisk usikkerhet.

Jeg tar tilbakemeldingene fra studentene på alvor. Dette må vi, institusjonene og samskipnadene se nærmere på.

Økningen i psykiske plager og ensomhet blant unge er dessverre et større samfunnsproblem. Levekårsundersøkelsen viser at andelen studenter som sliter med psykiske plager, ligger på om lag samme nivå som sam-

me aldersgruppe i befolkningen generelt. Helseproblemer i studentbefolkningen er dermed ikke nødvendigvis knyttet til det å være student, men er oftere knyttet til studentenes alder og livsfase. Økningen i psykiske plager hos de yngste studentene henger bl.a. sammen med at de er en del av det man kan kalle generasjon prestasjon, og har vokst opp i et samfunn med mange valgmuligheter, men også med tilsvarende mange forventninger og krav.

Denne regjeringen tar psykisk helse på alvor. Vi jobber for at flere skal oppleve god psykisk helse og livskvalitet, og at de som har psykiske helseproblemer, skal få god og lett tilgjengelig hjelp. I 2023 forsterker vi innsatsen på psykisk helse og rusfeltet med 300 mill. kr, og vi legger fram en ny opptrappingsplan som skal gjelde hele befolkningen, inkludert studentene. Vi har også sørget for 21,8 mill. kr til tilskuddsordningen Studenter – psykisk helse og rusmiddelbruk.

Levekårsundersøkelsen, SHoT-undersøkelsen og studiebarometeret vil stå sentralt i arbeidet med å følge opp studentene og brukes som et verktøy for å finne fram til gode og målrettede tiltak for å bedre studentenes situasjon og studiehverdag. Det er noe vi er nødt til å gjøre sammen med institusjonene, samskipnadene og helsevesenet.

Kari-Anne Jønnes (H) [11:49:20]: Takk for svaret. Jeg er veldig glad for at statsråden anerkjenner at vi har noen utfordringer, og jeg deler en del av oppfatningene, men jeg er også litt opptatt av at studentene er en ekstra sårbar gruppe, fordi de ofte flytter hjemmefra for første gang, må finne seg til rette et nytt sted, finne nye venner osv.

Jeg tenker at samskipnadene har en helt sentral rolle i dette. Vi så under pandemien hvor viktig studentfrivilligheten er, hvor viktig små tilskudd var for aktivitet for studentene, og hvor stor rolle samskipnadene spiller i studentenes ve og vel, helse og trivsel.

Da er mitt spørsmål egentlig: Vil statsråden øremerke noen av midlene til samskipnadene, sånn at de kan øke innsatsen blant studentene og få mer frivillighet?

Statsråd Ola Borten Moe [11:50:25]: Aller først til premisset om at studentene er en spesielt sårbar gruppe: Det SHoT- og levekårsundersøkelsen viser, er at man har et psykisk utfordringsbilde som ligger på om lag samme nivå som i befolkningen for øvrig. Videre er det også sånn at studentene i sine årskull må kunne karakteriseres som en form for vinnere. De har kommet inn på de utdanningsløpene de har ønsket og jobbet hardt for, delvis i tøff konkurranse. Jeg vil mene at vi har vel så store utfordringer med utenforskap knyttet til dem som ikke har kommet seg gjennom videregående, og ikke har kommet seg inn i høyere utdanning.

Med det sagt er det allerede i dag spesielle tilskuddsordninger til samskipnadene. Jeg refererte til den på 21,8 mill. kr som er satt av til formålet i år. Jeg vil advare lite grann mot tanken om å bygge opp et parallelt helse-system for studenter. Det er det ordinære helse-systemet som skal hjelpe, enten det er kommune- eller spesialisthelsetjenesten.

Kari-Anne Jønnes (H) [11:51:30]: Jeg mener overhodet ikke at vi skal bygge opp noe parallelt helse-system, men jeg fastholder at studentene er litt ekstra sårbare. Vi som samfunn tjener på å ta godt vare på dem, for det er framtiden vår. Vel er det flinke folk som har kommet inn på det studiet de ønsker seg, men det betyr ikke at de ikke trenger et klapp på skulderen. Jeg mener samskipnadene gir det klappet på en god måte, og at deres studentfrivillighet og deres innsats er kjempeviktig for oss som samfunn.

Tilskuddet til samskipnadene er redusert betraktelig fra 2019-tallene, så jeg håper at statsråden kan være med på å bidra til at samskipnadenes rolle styrkes i samarbeid med kommunene. Da er mitt spørsmål: Hvordan jobber statsråden sammen med helseministeren for å sørge for at kommunene våre blir gode studentkommuner innenfor helse og trivsel?

Statsråd Ola Borten Moe [11:52:37]: Selv om jeg mener at vi ikke skal bygge opp et parallelt system i regi av samskipnadene, har samskipnadene en veldig viktig rolle. Det viktigste vi gjør for å styrke samskipnadenes økonomi, er å få fart på studentboligbyggingen. Det er samskipnadene som har monopol på det, og som får store statstilskudd. Det muliggjør igjen en sunn økonomi som kan brukes til andre gode tilbud i regi av samskipnadene, og dette er åpenbart et av dem.

Når det gjelder de øremerkede tilskuddene, er de nå på om lag samme nivå som før pandemien. Vi vil på vanlig vis følge opp det og se på behovet ved alle rullinger av budsjettene i årene som kommer. Jeg tror også at Jønnes har helt rett i at man er nødt til å ha et tett samarbeid mellom samskipnadene og kommunene der de er. Det kan være spesifikke behov og ulike behov ulike steder i landet. Det er kommunene, sammen med spesialisthelsetjenesten, som skal følge opp primært der det er behov for hjelp.

Spørsmål 5

Ingjerd Schou (H) [11:54:00]: «Til Vårt Land onsdag 22. mars opplyser utviklingsministeren at hun vil gjennomføre et informasjonsmøte med sivilsamfunnsorganisasjonene om omdisponering av midler til flyktningutgifter.

Kan statsråden svare på hvilke forventninger hun har til flyktningutgifter i år og neste år, og hvilke omdisponeringer på utviklingsbudsjettet som vil følge av dette?»

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneim [11:54:29]: Årets statsbudsjett er basert på at det kommer 10 000 flyktninger fra Ukraina og 4 000 fra andre land. I fjor høst ble det klart at dette anslaget var for lavt. Per 5. mars har nesten 6 000 ukrainere søkt om kollektiv beskyttelse. UDI planlegger nå for 40 000 fra Ukraina i år. Som finansministeren tidligere har varslet, gir dette store utgiftsøkninger i årets budsjett, men anslagene er usikre.

Noen utgifter til flyktninger og asylsøkeres opphold det første året i Norge kan klassifiseres som offisiell utviklingsbistand, såkalt ODA. Det er vanlig praksis at disse utgiftene dekkes over bistandsbudsjettet. Som representanten Schou sikkert er godt kjent med, ble det i 2016 f.eks. budsjettert med om lag 7,4 mrd. kr fra bistandsbudsjettet til flyktningutgifter i Norge, altså rundt 20 pst. av saldert bistandsbudsjett.

I 2022 søkte ca. 40 000 om beskyttelse, og kostnaden for bistandsdelen ble 4,7 mrd. kr. I saldert budsjett for 2023 er det avsatt 1,7 mrd. kr. Vi får nye kostnadsanslag for 2023 til revidert nasjonalbudsjett. Viktige faktorer er hvor mange som faktisk kommer, og hvor raskt kommunene klarer å bosette disse.

Nansen-programmet til Ukraina har ikke gått på bekostning av annen bistand i år. I tillegg kommer en ekstrasbevilgning i år på 5 mrd. kr til utviklingsland som er særlig rammet av krigens ringvirkninger.

For å bidra til å sikre at det er inndekning til å ta imot flyktningene i Norge, avventer regjeringen tildelingen av enkelte bistandsmidler. Det gjelder bl.a. 240 mill. kr til sivilt samfunn. Det er fremdeles rom for å gi støtte til de organisasjonene som har søkt om penger i 2023, inkludert en økning på inntil 15 pst. sammenlignet med 2022, for søknader som vurderes som spesielt relevante. Kjernebidrag til FN og utviklingsbankene samt penger til overholdelse av inngåtte avtaler skjermes også.

Det ligger til Stortinget å vedta budsjettet, men i påvente av revidert nasjonalbudsjett bruker jeg mine fullmakter til å ta de nødvendige grep for å sikre ansvarlig budsjettstyring i en vanskelig og uoversiktlig situasjon.

Hva som skjer i 2024, er enda mer usikkert. Det er dessverre ikke mulig å si noe nå om hvordan flyktningutgiftene vil utvikle seg til neste år, men vi håper selvfølgelig at situasjonen bedrer seg, slik at ukrainere ikke behøver å flykte fra landet sitt.

Ingjerd Schou (H) [11:57:10]: Takk til statsråden for svar. Etter det vi og jeg forstår, kom tildelingsbrevet til

Norad sent i år, og her ble det gitt signaler om at det holdes tilbake om lag 1 mrd. kr, av de grunnene som statsråden har nevnt. Budsjettet er det Stortinget som bevilgende myndighet som har vedtatt, og omdisponeringer må følge av nytt vedtak i Stortinget. Når vil Stortinget få regjeringens forslag til omprioritering på bistandsbudsjettet til behandling?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneim [11:57:41]: Det er korrekt som representanten sier, at vi holder tilbake 1 mrd. kr på mitt budsjett inntil videre. Det vil si at noe penger som ellers ville vært tildelt underliggende virksomheter – Norad, Norfund, Norec og Norges forskningsråd – har mottatt noe reduserte tildelinger. Dette er ikke et kutt, det er heller ikke en omdisponering foreløpig, og den endelige fordelingen og totalsummene vil måtte forelegges Stortinget i revidert nasjonalbudsjett, som vanlig praksis er.

Ingjerd Schou (H) [11:58:27]: Takk nok en gang til statsråden for svaret. Det ser ut til at sivilsamfunnsorganisasjonene er de som skal nedprioriteres når regjeringen forsøker å finne ny inndekning til flyktningutgifter. Organisasjonenes reaksjoner er tydelige, både på at det holdes tilbake store midler, og på prosessen regjeringen har lagt opp til. Hvilke reaksjoner har statsråden fått fra bistandsorganisasjonene?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneim [11:58:59]: Jeg ønsker å avdramatisere situasjonen. Jeg hadde et meget godt møte med sivilsamfunnsorganisasjonene, hvor jeg forklarte bakgrunnen for denne disponeringen av midler. Faktum er at vi har forsøkt å fordele denne bufferen over en rekke sektorer for å minimere usikkerhet og potensielle konsekvenser.

Når det gjelder sivilsamfunn, er det altså slik at alle løpende avtaler vil gå som planlagt. Det er fremdeles rom for å gi støtte til de organisasjonene som har søkt om penger i 2023, sågar en økning på inntil 15 pst.

Spørsmål 6

Rasmus Hansson (MDG) [12:00:03]: «Drammen kommunes nye arealplan kan, hvis den blir vedtatt, føre til at 2 600 mål natur og matjord går tapt fram mot 2030. Samtidig vil regjeringen verne 30 pst. natur og restaurere like mye natur innen 2030 som en oppfølging av FN's naturavtale. Hvis dagens utvikling fortsetter, vil mye norsk natur forsvinne som følge av lokale vedtak, uten at noen har en samlet oversikt.

Hvordan vil statsråden bidra til at Drammen og andre norske kommuner stanser videre naturødeleggelse,

og i stedet bidrar til at Norge oppfyller målene i naturavtalen?»

Statsråd Espen Barth Eide [12:01:00]: Jeg takker representanten Hansson for å reise et viktig spørsmål som både han og jeg er opptatt av.

Vi har fått til en veldig vellykket naturavtale som egentlig ble over forventning bra, og vi er i full gang med å lage en stortingsmelding for å vise hvordan vi skal følge opp den i Norge, for vi vil selvfølgelig gjøre hjemme det samme som vi har vært med på å predike ute. Det kommer altså en melding, og da får vi en anledning til å diskutere det grundig i sin helhet.

En av de aller første organisasjonene jeg satte meg ned med etter at jeg kom tilbake fra Montreal, hvor naturavtalen ble underskrevet, var KS. Jeg møtte veldig stor interesse for og et stort ønske om å bidra fra KS' side, og det samme hører jeg fra en lang rekke kommuner. All natur på land er i en kommune, og kommunene er derfor nøkkelaktører i arbeidet med å ta vare på natur og ikke minst matjord, og dette vil være et sentralt tema i arbeidet rundt den aktuelle planen.

Det er derfor ikke riktig for meg å kommentere enkelte planprosesser i enkeltkommuner nå, men det jeg er veldig opptatt av, er at vi skal være tydelige på at summen av planer – og der har representanten helt rett – på alle nivåer i Norge overstiger det vi kan ta ut. Det er derfor viktig og gledelig når vi ser at både kommuner og andre forvaltningsnivåer ser på en slags planvask – om det er tidligere planer som kan ryddes opp i når man f.eks. går over til et mer bærekraftig utbyggingsmønster.

Det er også kommuner som har potensial til å øke oppmerksomheten ytterligere. Nå er det vel litt over 10 pst. av norske kommuner som har vedtatt arealnøytralitet i en eller annen form, og det tallet øker. Det er ulike tilnærminger til dette. Fra regjeringens side er vi opptatt av å bistå kommunene med kunnskap, med kompetanse, med verktøy for å gjøre denne jobben. Miljødirektoratet videreutvikler f.eks. veilederen om konsekvensutredninger for klima og miljø, Klima- og miljødepartementet har en egen tilskuddsordning for kommuner som ønsker å lage en egen kommunedelplan for natur, og Kommunal- og distriktsdepartementet jobber med å utvikle metodikk for bedre bruk av arealregnskap i planprosesser.

Det er den samlede utviklingen som er viktig for naturen. Naturavtalen sier på ingen måte at ingenting skal bygges lenger, at det ikke skal bygges et hus, en vei eller et anlegg. Det man sier, er at man skal se på den samlede påvirkningen av naturen, og man kan også se på om man kan kompensere, restaurere eller begrense det videre naturtapet, med mål om at man etter hvert skal få mer natur.

Derfor har vi satt i gang – og det gjorde vi kort tid etter at vi tiltrådte – arbeidet med et naturregnskap, med naturrisiko og med en rekke andre tiltak som vi kommer til å snakke mer om når vi får lagt fram denne meldingen om hvordan vi rent konkret gjennomfører nå.

Rasmus Hansson (MDG) [12:04:06]: Takk for et interessant svar som samtidig ikke løser det faktum at mens disse prosessene pågår, og mens det planlegges en stortingsmelding, bygger kommunene ned mer natur. Utviklingen i stikk motsatt retning av naturavtalen fortsetter, og svært få kommuner har reelle planer om å stoppe utbygging.

Lokalt selvstyre er viktig, men noen ganger kommer det i konflikt med nasjonale hensyn. Da er det interessant å sammenligne med det regjeringen gjorde i fjor, da de sendte brev til norske kommuner om å prioritere vern av matjord høyere i sine strategier. Det var et lite skritt for å utfordre det rene kommunale selvstyret. Vurderer statsråden å gjøre noe tilsvarende overfor norske kommuner når det gjelder natur?

Statsråd Espen Barth Eide [12:05:06]: Vi er i en løpende dialog med både kommunene og KS, og vi opplever at det er stadig større interesse. Det er riktig, som jeg sa i mitt svar, at det er noen kommuner som har forbedringspotensial, men det er også svært mange kommuner som er opptatt av dette, og som ser at man i større grad må gjøre prioriteringer mellom ulike utbygginger. Man må f.eks. konsentrere bebyggelse, man må kanskje gjøre et valg, man kan kanskje ikke ha både hyttefelt og batterifabrikk i samme kommune – man må begynne å lære seg å gjøre disse valgene. Vi har også ambisjoner om å stimulere til betydelig mer restaurering av natur som enten er tapt eller er i forringet tilstand.

Det jeg er opptatt av, er at dette er en bit-for-bit-nedbygging, men vi kan ikke snakke om bare hvert enkelt tiltak for seg, man må se på den samlede helhetlige påvirkningen. Der trenger vi et samarbeid mellom staten, fylkeskommunene og kommunene, og jeg har veldig stor tro på at det er vilje i kommunene til å være med på det arbeidet. Så har selvfølgelig også staten en rolle via statsforvalterne.

Rasmus Hansson (MDG) [12:06:11]: Takk igjen til statsråden, men når det gjelder Drammen og det konkrete naturarealet som er truet i Drammen av politikkene til Arbeiderpartiet og andre partier, som Høyre, har ikke de tenkt å stoppe den utviklingen. Derfor har statsforvalteren gått inn med mange og sterke innsigelser som det foreløpig ikke er noen spesielt gode tegn til at kommunen har tenkt å imøtekomme – det gjenstår å se – men dersom dette ikke blir løst mellom statsforvalteren og kommunene, havner saken på statsrådets bord.

Er statsråden da forberedt på å stoppe planlagt naturødeleggelse i Drammen?

Statsråd Espen Barth Eide [12:07:01]: Som representanten Hansson vil være kjent med, skal jeg nettopp av den grunn ikke kommentere en sak som kan komme på mitt bord – som representanten nå nettopp argumenterte for hvorfor jeg ikke bør gjøre – for å kunne ta en uhildet vurdering når vi kommer dit. Statsforvalterens innsigelser er jo statens innsigelser, det er det vi har statsforvalterne til. Av og til må vi ha et helhetlig grep som ikke alltid går i samme retning som kommunen. Hva som skjer i denne saken, skal vi ta på egnet måte.

Det jeg er opptatt av å formidle her, og det som er det mer prinsipielle og overordnede spørsmålet, er at det er helt riktig at vi har hatt altfor mye bit-for-bit-nedbygging av natur; vi har oppført oss om naturen var et kredittkort uten grense. Det kan vi ikke gjøre lenger. Vi er rett og slett nødt til på en helt annen måte å verdsette natur og naturtjenestene: at naturen gir oss mat, ren luft, rent vann og gode opplevelser, og at den er forutsetningen for vårt liv. Det må inn i regnestykkene, litt på samme måte som klima har begynt å komme inn i regnestykkene (presidenten klubber), og derfor trenger vi et helhetlig naturregnskap i Norge.

Presidenten [12:08:07]: Da er taletida ute.

Spørsmål 7

Presidenten [12:08:13]: Spørsmål 7, fra representanten Sofie Marhaug til klima- og miljøministeren, er overført til olje- og energiministerens rette vedkommende.

Sofie Marhaug (R) [12:08:21]: «Nylig vedtok EU-parlamentet strengere energikrav til bygg, noe som er viktig for energieffektivisering, men medfører store kostnader for folk. Fra før av finnes det en rekke krav til bygg og energieffektivitet fra EU som Norge ikke har innført. Våre regler er svakere. Samtidig som strengere krav er på vei, mangler vi gode støtteordninger for energieffektivisering som er tilgjengelige for folk med vanlig inntekt. Regjeringen har enda ikke levert på Stortingets vedtak i flere omganger.

Når er bedre støtte til energitiltak på plass?»

Statsråd Terje Aasland [12:08:58]: Jeg vil starte med å understreke at EU ikke har vedtatt nytt regelverk for energibruk i bygg. Europakommisjonen la fram et forslag til nytt bygningsenergidirektiv 15. desember 2021. Dette forslaget er nå blitt behandlet i rådet og parlamentet i EU. Partene skal nå forhandle om hvor-

dan det endelige direktivet skal se ut. Bakgrunnen for forslaget til nytt bygningsenergidirektiv er et ønske om å redusere utslippene fra byggsektoren og tilrettelegge for grønn omstilling i den europeiske økonomien. Med dette som bakteppe er en av hovedmålsettingene i forslaget at alle bygg skal være nullutslippsbygg i 2050.

Energibruken i europeiske bygg er vesentlig annerledes enn i norske bygg. Fossile energikilder blir i stor grad brukt til oppvarming, og kraftproduksjonen har også store innslag av fossile energikilder. Kommisjonen viser til at bygg står for 36 pst. av de energirelaterte utslippene.

I Norge har vi noen av de strengeste energikravene til bygg i Europa. Energibruken i dagens bygningsmasse er i all hovedsak fornybar, og det er ikke lov å installere energiløsninger basert på fossile energikilder i nye bygg. Utslippene fra norske bygg utgjør om lag 1 pst. av Norges samlede direkte utslipp. Med andre ord er Norge allerede langt på vei dit EU ønsker å være.

For å sikre en helhetlig tilnærming til arbeidet med energieffektivisering vil regjeringen legge fram en handlingsplan som skal ta for seg energieffektivisering i alle deler av norsk økonomi. I arbeidet med handlingsplanen vil vi gjennomgå eksisterende virkemidler og regelverk og vurdere behovet for nye. Planen vil legges fram senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2024. Regjeringen har allerede presisert Enovas mandat, som innebærer en forsterket satsing på energieffektivisering i alle sektorer, i tillegg til mer effektiv utnyttelse av eksisterende nett og utviklingen av nye energiteknologier. Regjeringen har lansert en forsterket satsing på energieffektivisering og er i god gang med oppfølgingen av Stortingets vedtak på området.

Sofie Marhaug (R) [12:11:07]: Jeg takker for svaret. Vi er ikke uenige i at det er forskjell på norske og europeiske forhold, og det består av mye forskjellig. Men det som statsråden snakker om på innpust og utpust, er at vi trenger mer kraft i framtiden. Vi kan være uenige om akkurat hva de anslagene er, men det vi bør være enige om, er at en måte å få det til på, er å redusere energibruken. Det frigjør kraft til andre ting.

I Stortingets vedtak i oktober ba Stortinget regjeringen vurdere å legge om Enovas løsning for utbetaling til forbrukere, sånn at man får samtidig utbetaling, og i tillegg å gi støtte til moden teknologi som varmepumper, etterisolering av deler av bygningskroppen, utskifting av vinduer, batterier og bergvarme. Det er et halvt år siden. Har statsråden gjort sine vurderinger? Og når vil disse vurderingene være tilgjengelige for Stortinget og offentligheten?

Statsråd Terje Aasland [12:12:09]: Aller først har jeg lyst å understreke de punktene vi er helt enige om, og det er at vi trenger betydelig bedre bruk av energien

vår, nettopp for å frigjøre den til andre formål i og med at energibehovet er så stort i fortsettelsen.

Når det gjelder de forslagene som er fremmet i Stortinget, er vi godt i gang med både oppfølgingen av dem og vurderingene av dem. Hovedinnpakningen blir altså denne handlingsplanen som vi legger fram høsten 2023 med sikte på at den skal virke for 2024. Jeg tror det er en god tilnærming, hvor en ser helheten i hele økonomien på mulige gode enøktiltak – også hvordan en eventuelt skal bidra med støtteordninger som gjør at en kan klare å realisere enklere energioppgraderinger i bygningskropp. Så jeg tror vi langt på vei er enige, men jeg tror det er klokt å gjøre dette i en helhetlig handlingsplan hvor en ser de ulike virkemidlene og hvordan de treffer.

Sofie Marhaug (R) [12:13:08]: Da fikk jeg ikke helt klart svar på oppfølgingen av det stortingsvedtaket. Men jeg skal gå videre til noe annet: Mellom 2021 og 2024 har Enova og Husbanken færre midler øremerket enøkstøtte til husholdningene enn det husholdningene betaler inn. Gjennom forhandlingene med SV ble midlene satt av til enøk drastisk kuttet – nesten halvert fra budsjettforslaget. Kan statsråden garantere at det utvidede mandatet til Enova og denne handlingsplanen, som man skal lansere i forbindelse med budsjettet i 2024, kommer til å bety at mer penger skal brukes på enøk enn det som er øremerket i dag? Eller skal pengene tas fra de midlene som er øremerket i dag, og som altså ikke er en like stor sum som det som betales inn i den samme perioden?

Statsråd Terje Aasland [12:14:11]: Jeg skal være varsom med å forskuttere budsjettet for 2024. Jeg skal også være varsom med å vurdere hvilke eventuelle vedtak Stortinget kommer til å gjøre. Vi følger opp de vedtakene som er fattet i Stortinget. Jeg er enig i intensjonen i spørsmålet, for det går ut på at en i utgangspunktet bør bruke mer midler på enøktiltak i tiden framover, og den oppfattelsen deler jeg. Derfor legger vi fram en handlingsplan hvor vi også går gjennom virkemiddelbruken og ser på om det er god trefning slik det er innrettet i dag. Eventuelt foreslår vi justeringer eller nye virkemidler. Jeg tror vi er veldig enige om målet, og det er at vi må få mer enøk inn som gode løsninger i forhold til den situasjonen vi befinner oss i, hvor vi trenger veldig mye mer kraft.

Spørsmål 8

Fra representanten Gisle Meininger Saudland til samferdselsministeren:

«Ny firefelts E39 mellom Kristiansand og Stavanger er overmoden for realisering. Ulykker, kø og uønskede

hendelser er nærmest normalen framfor unntaket, og én ulykke er én for mye. Under en veikonferanse på Ut-sikten hotell i Kvinesdal 9. mars i år ga statssekretær Tom Kalsås fra Arbeiderpartiet uttrykk for at fullstendig ferdigstillelse av ny firefelts E39 mellom Kristiansand og Stavanger kan måtte vente så lenge som til 2044.

Hva vil statsråden gjøre for at en trafikksikker og moderne firefelts E39 skal stå ferdig før 2044?»

Presidenten [12:05:06]: Dette spørsmålet må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 9

Anna Molberg (H) [12:15:20]: «Norge er ikke et isolert land. Vi er avhengige av utenlandsk arbeidskraft, og vi inngår avtaler med utenlandske selskap. En bedrift som hører hjemme i et EØS-land, og som påtar seg entreprisoppdrag i Norge, vil etter gjeldende rett kunne leie inn personell for å gjennomføre sin kontraktsforpliktelse her.

Vil de nye innstrammingene i innleie hindre selskaper fra EØS-området i å bemanne sine entreprisoppdrag i Norge med innleid personell, og hvis svaret er ja, mener statsråden dette er i tråd med EØS-avtalen?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:16:01]: Stortinget har etter forslag fra regjeringen vedtatt nye og viktige endringer i innleiereglene. Budskapet er klart: Vi ønsker varige endringer i norsk arbeidsliv. Et viktig formål er å sikre at innleie ikke skjer på bekostning av faste og direkte ansettelser i brukervirksomhetene – til beste for både arbeidstakere, virksomheter og samfunnet.

Utenlandsk arbeidskraft har bidratt mye til norsk økonomi siden EØS-avtalen trådte i kraft. Gode og likeverdige lønns- og arbeidsvilkår er viktig i denne sammenhengen og for å hindre sosial dumping og sikre et trygt, seriøst og organisert arbeidsliv i Norge.

Utenlandske virksomheter kan på ulike måter bli berørt av de regelendringene som er vedtatt i Norge. Hovedregelen er at bedrifter som driver virksomhet i Norge, skal følge norsk lov. Jeg oppfatter imidlertid at representanten spør om hvilke vilkår som vil gjelde der et utenlandsk firma leier inn personell og får entreprisoppdrag i Norge. Hvilket lands regler som vil gjelde i hvilke situasjoner, kan ikke besvares generelt, men må vurderes konkret. Blant annet kan EØS-rettens utsendingsregler få betydning. Regjeringens vurderinger av de EØS-rettslige sidene av regelendringene framkommer av lovens forarbeider.

Anna Molberg (H) [12:17:33]: Da forstår jeg statsråden slik at utenlandske bedrifter kan bemanne sine

oppdrag i Norge med innleid personell. Hvis det er tilfelle, betyr det for det første at utenlandske bedrifter får en konkurransefordel foran norske bedrifter, og det betyr også at vi sannsynligvis vil få et overtall av utenlandske entrepriser som fortrenger norske bedrifter i anbudskonkurranser. Vi ser allerede nå at norske entreprenører og andre aktører i bygg og anlegg unnlater å delta i anbud fordi de ikke vet om de får tak i nok folk til oppdragene sine. Er det da regjeringens intensjon at utenlandske bedrifter skal utkonkurrere norske bedrifter, siden de da trolig kan leie inn arbeidskraft?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:18:21]: Da må jeg nesten gjenta det jeg sa i mitt første innlegg, nemlig at utgangspunktet er at hovedregelen er at bedrifter som driver virksomhet i Norge, skal følge norsk lov, og at utenlandske virksomheter på ulike måter kan bli berørt av de regelendringene som er vedtatt i Norge, og som vi i dag vurderer innenfor EØS-avtalens rammer. På et generelt spørsmål må jeg si at det må vurderes konkret i de enkelte tilfellene, men å dra det så langt som representanten Molberg gjør her i sin premis for oppfølgingsspørsmålet, vil jeg ikke være med på.

Anna Molberg (H) [12:19:12]: Det er vanskelig å forstå at vi trenger så inngripende restriksjoner på innleie når Norge har et lavere antall innleide arbeidstakere enn gjennomsnittet i EU og OECD. I tillegg er det mange bedrifter som nå må kaste seg rundt og legge om hele driften innen 1. april. Det er også et spørsmål hvorfor regjeringen har så hastverk med å innføre reglene når man ikke har avklart om de er lovlige og i tråd med våre EØS-forpliktelser. Høyre mener helt klart at de nye reglene må settes på vent til det er avklart om de er lovlige eller ikke.

Dersom de nye innleiereglene er i strid med EØS-avtalen, vil det kunne være adgang for bedrifter til å kreve erstatning fordi de ikke får leid inn folk til å utføre sine oppdrag, eller fordi de må legge ned eller omgjøre hele sin drift. Hvordan vurderer statsråden risikoen for erstatningssøksmål fra bedrifter som rammes av de nye reglene?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:20:08]: Endringene i regelverket for inn- og utleie fra bemanningsforetak er nok regjeringens partiene og representanten Molberg uenige om. Vi gjør dette fordi vi ønsker å styrke det seriøse og ordnede arbeidslivet som vi mener skal kjenne-tegne Norge.

I forarbeidene til de nye reglene har regjeringen vurdert forholdet til EØS-retten, og vår konklusjon er at reglene ligger innenfor det EØS-retten tillater. Lovendringene trer i kraft, som vedtatt av Stortinget, 1. april 2023, med enkelte overgangsregler. For øvrig må jeg rett og slett bare

viser til regjeringens vurderinger av de EØS-rettslige sidene slik de framkommer av lovens forarbeider, som også stortingsflertallet har sluttet seg til.

Spørsmål 10

Fra representanten Tobias Drevland Lund til arbeids- og inkluderingsministeren:

«For kort tid siden kunne TV2 og Bergensavisen fortelle om en 64 år gammel mann som etter å ha fått sitt norske statsborgerskap tilbakekalt, har fått et krav om en tilbakebetaling til Nav på 2,8 mill. kr. Han har bodd i Norge i over 30 år, har vært i full jobb og betalt skatt helt til han ble rammet av et slag for noen år siden. Jeg møtte selv denne mannen 21. mars i statsrådets egen hjemby, og han står i en fortvilet situasjon.

Hvordan tenker statsråden at en ufør 64 år gammel mann skal kunne betale tilbake en slik sum?»

Presidenten [12:21:03]: Dette spørsmålet er trukket.

Spørsmål 11

Mimir Kristjánsson (R) [12:21:19]: «ESA har opprettet en sak for å undersøke lovligheten av de nye innleiereglene.

Kan statsråden garantere at forbudet mot innleie på byggeplasser i Oslo-regionen og de generelle innstrammingerne i innleie av arbeidskraft vil bli gjennomført slik de er vedtatt av Stortinget, selv om ESA skulle konkludere med at innleiereglene ikke er forenlige med EØS-avtalen og vikarbyrådirektivet?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:21:55]: Representanten har stilt det samme spørsmålet tidligere og fikk et skriftlig svar forrige uke.

Forbudet mot innleie på byggeplasser i Oslo-regionen og de generelle innstrammingerne i innleiereglene trer i kraft nå på lørdag, 1. april, slik det er vedtatt. Dette er viktige endringer som vil få stor betydning for norsk arbeidsliv. Nå når ESA har bedt om informasjon knyttet til reglene, vil vi – slik jeg også har svart tidligere – selvsagt gå i dialog med ESA og besvare deres henvendelse.

Representanten stiller et hypotetisk spørsmål jeg ikke kan svare på nå. Vår vurdering av de EØS-rettslige sidene av saken framkommer av lovens forarbeider. Vi mener at lovendringene ligger innenfor det EØS-reglene tillater, og dette vil vi informere ESA om.

Mimir Kristjánsson (R) [12:22:52]: Takk for svaret fra statsråden.

Jeg registrerer da på den ene siden at man skal innføre disse reglene 1. april. Det er jeg veldig glad for, og vi har også vært med og stemme for dem. Men for at de reglene skal bli noe mer enn en aprilspøk, er det nødvendig at de blir stående, litt uavhengig av hva ESA og EØS måtte finne ut av.

Videre registrerer jeg, så vidt jeg kan se, at statsråden ikke er villig til eller i stand til å gi en sånn garanti. Det er selvfølgelig gledelig at den norske posisjonen er klar, og at Norge mener dette er innenfor regelverket. Men spørsmålet er: Hva skjer dersom EFTA-domstolen finner at dette ikke er innenfor regelverket? Statsråden mener nok at det er et hypotetisk spørsmål, men jeg er ikke sikker på om alle i fagbevegelsen opplever det som like hypotetisk som statsråden gjør. Så jeg vil bare gjenta spørsmålet: I hvilken grad er regjeringen villig til å stå på sitt dersom dette skulle bli en konflikt med ESA?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:23:52]: Vi skal fra departementets side selvsagt svare på alle de spørsmålene ESA har og har stilt – og innenfor den fristen vi har fått, som er utvidet til 5. mai. Når det gjelder EØS-avtalen, må jeg bare sitere det som står i Hurdalsplattformen:

«EØS-avtalen skal ligge til grunn for Norges forhold til Europa.»

Men vi skal

«jobbe mer aktivt for å fremme norske interesser innenfor rammene av avtalen, og handlingsrommet i EØS-avtalen skal tas i bruk med særlig vekt på å sikre nasjonal kontroll på områder som norsk arbeidsliv, energi og jernbane.»

De EØS-rettslige vurderingene er altså gjort i forarbeidene til loven, og det har også Stortinget sluttet seg til. Vi mener at det er gjort en god vurdering, som også flertallet på Stortinget har sluttet seg til.

Mimir Kristjánsson (R) [12:24:57]: Takk for svaret.

Jeg er glad for at regjeringen sier at de vil bruke handlingsrommet aktivt. Samtidig ber jeg om forståelse for at det av og til er litt vanskelig å ha tillit til akkurat Arbeiderpartiet på det området – om de så aktivt kommer til å bruke handlingsrommet i EØS-avtalen – for der er vel historikken noe blandet.

På Arbeiderpartiets nettsider fra valgkampen står det en hel del om EØS og arbeidsliv. Noe av det som står, er at motstanden mot EØS-avtalen i fagbevegelsen øker bl.a. på grunn av innleie. Og så forsikrer Arbeiderpartiet fagbevegelsen og alle sine velgere:

«Men det er viktig å understreke at ingen tiltak for et seriøst organisert arbeidsliv som er foreslått av partiene på venstresiden og fagbevegelsen hindres av EØS-avtalen.»

Og:

«Derfor er det høyreregjeringen som må byttes ut, ikke EØS-avtalen.»

Nå er høyreregjeringen byttet ut, og nå synes det som det er flere som mener at de tiltakene som venstresiden og Arbeiderpartiet foreslo, nettopp er i strid med EØS-avtalen. Føler statsråden at Arbeiderpartiet har sine ord i behold når det gjelder å garantere at ingen av de tiltakene er i strid med EØS-avtalen?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:26:01]: Vi har nettopp vurdert at innleiereglementet ikke er i strid med EØS-avtalen, og ESA er et kontrollorgan som stiller spørsmål, og som skal gjøre sine uavhengige vurderinger. Det er jobben til ESA, og vi skal besvare de spørsmålene. Det er et rent hypotetisk spørsmål representanten stiller.

Vår vurdering er altså at reglene ligger innenfor det EØS-avtalen og EØS-retten tillater. Nå skal vi altså ha dialog med ESA og bidra så langt som mulig med den informasjonen de ber om. Men dette er vurdert i forarbeidene, Stortinget har sluttet seg til det, og innleieregelverket trer i kraft førstkommande lørdag, 1. april.

Presidenten [12:26:49]: Da går vi videre til spørsmål 16.

Spørsmål 16

Presidenten [12:26:53]: Dette spørsmålet, fra representanten Sveinung Stensland til helse- og omsorgsministeren, er overført til arbeids- og inkluderingsministeren som rette vedkommende.

Sveinung Stensland (H) [12:27:04]: «En fastlege i Hagesund er fratatt retten til å praktisere for trygdens regning etter at Nav har gått gjennom 15 pasientjournaler. Manglende journalføring oppgis som grunn, men reaksjonen fra Nav går mest ut over legens 1 500 pasienter. Nav krever at legen leverer ut komplette journaler der alle helseopplysninger, gitt i fortrolighet i lege-/pasientforholdet, brettes ut.

Mener statsråden denne reaksjonsformen, med en så stor informasjonsdeling, er forholdsmessig og ivaretar pasientenes beste i en presset fastlegesituasjon?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:27:44]: Det vil ikke være riktig av meg å gå inn i den aktuelle saken i Hagesund, men på generelt grunnlag understreker jeg at de enkelte pasientene skal være trygge på at det ikke er deres sykdomshistorikk som skal undersøkes i tilfeller der Arbeids- og velferdsetaten krever journalen deres utlevert fra legen. Det som blir vurdert, er om vedkommende lege tilfredsstillende fastsatte kravene ved utførelsen

av sin virksomhet. Det skyldes at en sykmelding utløser rett til ytelser fra folketrygden, som finansieres gjennom fellesskapets ressurser.

Vi har alle interesse av at det er tillit til ordningene. I de svært sjeldne tilfellene der en fastlege ikke oppfyller sine lovbestemte plikter på en god måte, vil det gå ut over pasientene, som ikke får den oppfølgingen de har krav på. Det vil også gå ut over tilliten til velferdsstaten, og det vil kunne bidra til å svekke fastlegenes anseelse. I grove tilfeller kan det besluttes at sykmeldinger fra en lege ikke skal gi rett til ytelser fra folketrygden. Selv om det sjelden er behov for å frata leger retten til å praktisere for trygdens regning, viser resultatene fra Navs kontroll at det er grunn til å følge med.

Sveinung Stensland (H) [12:29:08]: Dette er jo ikke en enkeltsak. Jeg trakk fram én sak, men det er flere saker, og de har det til felles at det er tusenvis av pasienter bare i Rogaland som nå har en lege som ikke kan gjøre hele legegjerningen, og det er pasientene det går ut over. Det jeg egentlig spurte om, var om dette var forholdsmessig, om det sto i forhold til forseelsen, og om det er rimelig at det rammer tredjepart.

Når det er sagt, er det ikke mangel på organer som kontrollerer disse legene. Man har statsforvalteren, som videre kan sende det til Helsetilsynet. Helfo kan kobles på, og Nav kan også kobles på. Det er vel derfor nettopp Persen står her, og ikke Kjerkol, selv om jeg gjerne skulle ha diskutert pasientperspektivet med Kjerkol.

Når vi nå har en fastlegekrise – det er mangel på fastleger stort sett i alle landets kommuner: Hvordan tror statsråd Persen dette virker inn på legers lyst til å bli fastlege?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:30:05]: Det er klart at både fastlegene og andre behandlere har en sentral rolle i arbeidet med å ivareta befolkningens helse, men de har også en sentral og viktig rolle i forvaltningen av fellesskapets midler. Dersom slike behandlere ikke oppfyller sine lovbestemte plikter, vil det kunne medføre svikt i begge disse viktige oppfølgningene.

Stortinget har vedtatt regler i folketrygdloven om at behandlere som ikke oppfyller de lovbestemte pliktene, kan miste retten til å praktisere for trygdens regning. En presset fastlegesituasjon kan ikke innebære at behandlere skal kunne stå fritt til å unnlate å oppfylle sine lovbestemte plikter uten at det får konsekvenser. De aller, aller fleste fastlegene i Norge gjør en svært god jobb, også med å opprettholde dette.

Sveinung Stensland (H) [12:31:05]: Jeg har vært helsepolitiker i åtte år før jeg havnet i justiskomiteen, og regelverket er det samme. Jeg tror ikke det er regjeringens

feil at denne saken har dukket opp, men nå har vi en slik situasjon. Det er noe nytt, derfor må vi ta diskusjonen.

Jeg og mange med meg mener at reaksjonen her, nemlig at en fratar legen retten til å drive for trygdens regning etter å ha gransket et fåtall journaler, er for sterk. Det hadde vært veldig interessant om statsråden kunne sett på alternative måter å følge det opp på. Det går kanskje an å gi en advarsel, en veiledning, kanskje en kan gjøre det på en annen måte, og også vise skjønn.

Ett av tilfellene er en lege som allerede har stått to år over normal pensjonstid fordi disse pasientene ikke har hatt en ny fastlege å gå til – og så opplever en nå at 1 500 pasienter i Haugesund på sett og vis ikke har en fastlege.

Er det mulig for statsråden å se på andre reaksjonsformer enn automatisk å frata legen retten til å drive for trygdens regning?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:32:05]: Antallet leger som mister retten til å sykmelde, varierer fra år til år. Det antallet som mistet retten til å sykmelde i 2022, som er det siste året, avviker ikke på noen som helst måte fra de fem foregående årene. Av de fire årene før var det to år da det ble fattet vedtak om flere leger, og to år da det ble fattet vedtak om litt færre leger. Så det er ikke noe nytt i dette.

Jeg vil gjerne påpeke at noen av de overtrampene som her er gjort, er alvorlige og bryter med Stortingets fastsatte regler. Det handler både om sykmelding for egen vinning og utenfor det som er regelverket, knyttet til kosmetiske inngrep.

Presidenten [12:33:06]: Da går vi tilbake til spørsmål 12.

Spørsmål 12

Seher Aydar (R) [12:33:24]: «Folk lever med smerter fordi de ikke har råd til å gå til tannlege. I dag finnes det noen grupper som har krav på støtte til tannhelse, men mange får ikke den hjelpa de trenger. Folk i Norge får mindre støtte til tannhelse nå enn før. Ordninga har ikke blitt prisjustert, nye forskrifter strammer inn reglene for hvem som skal få hjelp, og takstene er satt for lavt til å dekke kostnadene. Ifølge Hurdalsplattformen skal regjeringa sikre at de som har krav på gratis behandling, får et godt tilbud, og støtteordningene skal styrkes.

Når skal folk få merke det?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:34:06]: Vi vet at økonomi holder mange borte fra tannlegestolen. Sosial ulikhet innen tannhelse er et kjent faktum. Målet vårt er å utjevne sosiale forskjeller, og det ligger fast. Vi er godt i gang med å levere på Hurdalsplattformens punk-

ter om en gradvis utvidelse av tannhelsetjenesten, som har som mål å likestille den med andre helsetjenester.

Denne regjeringen har startet arbeidet med å styrke den offentlige tannhelsetjenesten. Over en halv milliard kroner er plussset på i våre budsjetter. Gjennom budsjettforliket med SV har vi kunnet prioritere å styrke det offentlige tannhelsetilbudet til den unge voksegruppen. For 2022 ble det overført 168 mill. kr til dette formålet gjennom rammen til fylkeskommunene. For 2023 er det overført ytterligere 280 mill. kr for å kunne innlemme flere årskull i det utvidede tannhelsetilbudet.

Fredag 24. mars gikk det ut et rundskriv til alle landets fylkeskommuner hvor man varslet om endringer som vil fremmes i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett. Etter drøftinger med SV er det nå enighet om at alle i aldersgruppen 21–24 år får et utvidet tannhelsetilbud fra det offentlige hvor de kun betaler en egenandel på 25 pst., og ikke 50 pst., som opprinnelig foreslått i budsjettforliket. Pengene er allerede overført til fylkeskommunene, og de er nå bedt om å iverksette dette tilbudet.

Vi ønsker en gradvis utvidelse av den offentlige tannhelsetjenesten på bakgrunn av et solid beslutningsgrunnlag. Derfor har vi oppnevnt et offentlig utvalg som skal gjennomgå tannhelsefeltet. Utvalget skal foreta en helhetlig gjennomgang av tannhelsetjenesten, herunder organisering, finansiering og lovverket, inkludert regulering og rettigheter. Formålet er å legge fram ulike modeller for tannhelsetjenesten som kan bidra til bedre tilgjengelighet og bedre skjermingsordninger, bl.a. modeller for egenandelstak.

Utvalgets anbefalinger blir viktige i vårt videre arbeid med å styrke tannhelsetjenestene samlet sett. Dette er et pågående arbeid.

Seher Aydar (R) [12:36:35]: Jeg ønsker velkommen all styrking og innfasing av tannhelse i den offentlige helsetjenesten. Jeg tror det er viktig og riktig å gjøre det. Mitt spørsmål handler egentlig om hvordan regjeringen skal sikre at de som har krav på gratis behandling, får et godt tilbud, og at støtteordningene styrkes sånn som regjeringen har lovet i Hurdalsplattformen. Da snakker jeg om folk som er 30, 40, 50, 60 eller 70 år, som ikke får noe av regjeringen i dag. Det tannhelseutvalget som regjeringen har satt ned – og det er veldig bra at de skal se på en helhetlig endring av dette – fikk 10 mill. kr i forrige statsbudsjett, og pengene ble tatt fra dem som trenger tannbehandling gjennom støtteordningene. Jeg synes det er helt utrolig at man tar fra folk som trenger behandling, og gir til et utvalg – i stedet for å styrke stønadsordningene for alle.

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:37:40]: Det er budsjettforliket med SV som er førende for våre prioriteringer.

Der har man prioritert å styrke det offentlige tannhelse-tilbudet til den unge voksegruppen, som beskrevet i det første innlegget mitt.

Når det gjelder styrking av refusjonsordningene over folketrygden, ble de styrket med 50 mill. kr i 2022. Det ble effektivt gjennom å heve takstene med 10 pst. fra 1. januar 2022. Mange familier har høy egenbetaling for tannregulering til barn og unge, selv om de har alvorlige tilstander. Målet med å styrke refusjonsordningene er å redusere denne egenbetalingen. For 2023 ble det foreslått å prisjustere alle stønadstakstene med 2,6 pst., tilsvarende 65 mill. kr.

Seher Aydar (R) [12:38:43]: Høyre regjeringen kuttet i trygdestøtten til tannbehandling år etter år. Det er et enormt etterslep. Samtidig har det vært mangel på prisjustering. Manglende prisjustering betyr også at pengene i potten i realiteten er mindre verdt. Forrige måned kom SSB med en rapport som sier at folk i Norge får mindre støtte til tannhelse nå enn før. Det er realiteten befolkningen befinner seg i. Da har vi mange mennesker som lever med smerter og lidelser, som i utgangspunktet, i realiteten, skal ha støtte, men som ikke får det. Det er regjeringens uttalte politikk at støtteordningene skal styrkes.

Mitt spørsmål er konkret: Kommer folk til å få merke regjeringens uttalte politikk om at disse støtteordningene skal styrkes?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:39:36]: Vi kommer til å legge fram våre budsjetter, og da vil prioriteringene der bli kjent. Så forhandler vi med SV. De to budsjettene vi har forhandlet med SV, har gitt et forhandlingsresultat hvor vi har prioritert å utvide den offentlig betalte tannbehandlingen til de yngste voksne. Vi har også gjort noe for å øke takstene for dem som får dekket sitt behov gjennom refusjoner over folketrygden. Det offentlige utvalget vi har satt ned, vil gi oss det beste kunnskapsgrunnlaget for å kunne gå mer systematisk til verks med våre prioriteringer for å oppfylle Hurdalsplattformens målsetting om å innlemme en større del av tannhelsen på lik linje med de andre offentlige helsetjenestene.

Spørsmål 13

Mimir Kristjánsson (R) [12:40:49]: «I Norge kan du være sikker på at du får helsehjelp selv om du mangler penger. Det gjelder bare ikke om helseproblemet sitter i tennene. Fra tidligere SSB-undersøkelser vet vi at tannhelsehjelp er en av de tingene folk med dårlig råd må kutte ut. Nå vet vi at strømpriser, rentehevinger og inflasjon presser mange flere ut i fattigdom. Tannlegene

forteller at folk avbestiller timer fordi de ikke kan betale regninga.

Hva vil regjeringa gjøre for å sikre at også folk med dårlig råd kan gå til tannlegen?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:41:26]: Tannhelsetjenesten blir i ulike sammenhenger dessverre ofte utglemt i forbindelse med omtale av helsetjenesten i Norge. I prinsippet er tannhelsetjenester like mye helsetjenester som alle andre helsetjenester, noe jeg og regjeringen løfter fram i vår politikk.

Vi vet at økonomi holder mange borte fra tannlegestolen. Sosial ulikhet i tannhelse er et kjent faktum. Vi har samtidig for lite kunnskap om den generelle tannhelsen i den voksne befolkningen. Målet vårt er å utjevne sosiale forskjeller, og det er et mål som ligger fast. Det gir oss en viktig politisk oppgave som jeg mener vi nå er på gang med å svare ut.

Denne regjeringen har startet arbeidet med å styrke den offentlige tannhelsetjenesten. Vi ønsker en gradvis utvidelse av den offentlige tannhelsetjenesten på bakgrunn av et godt beslutningsgrunnlag. Det er også bakgrunnen for at vi har satt ned et offentlig utvalg som skal gjennomgå tannhelsefeltet. Det er nesten 20 år siden dette ble gjort sist. Utvalget skal levere sin rapport innen juni 2024.

Utvalget skal gå gjennom hele tannhelsetjenesten, både organisering, finansiering og lovverket, inkludert regulering og rettigheter. Formålet er å legge fram ulike modeller for tannhelsetjenesten som kan bidra til bedre tilgjengelighet og bedre skjermingsordninger, bl.a. modeller for egenandelstak.

Krig i Europa, galopperende priser og økende renterammer alle. Det rammer aller hardest dem som har minst fra før. Det krever en politikk for rettferdig fordeling og små forskjeller. En slik politikk har dagens regjering. Økonomiske bekymringer og konsekvensene av dyrtid, påvirker også helsen vår. Jeg er enig i at konsekvensene av dyrtid kan bli ekstra store for sårbare pasienter som har behov for tannhelsetjenester. Dagens regjering har med seg dette perspektivet i arbeidet som gjøres på tannhelsefeltet, og vi vil arbeide aktivt for å hindre en uheldig utvikling knyttet til den generelle situasjonen i økonomien nå.

Mimir Kristjánsson (R) [12:43:57]: Takk for svaret. Jeg tror både undertegnede og statsråd Kjerkol åpent deler målet om at man skal ha et tannhelsetilbud som er likestilt med det øvrige helsetilbudet. Det vi kanskje ikke deler, er forståelsen av hvor dårlig tid vi har. Vi snakker om en situasjon der 200 000 nordmenn må velge mellom middag og strøm, og da velger de som regel ikke å gå til tannlegen.

Da Frelsesarmeen nylig fortalte om dem som står i køer hos dem, fikk vi vite at det ganske ofte er Frelsesarmeen som tar tannlegeregningen for folk som er desperate og står i kø. Slik skal det ikke være i en velferdsstat. Nylig kunne vi også lese om et privat tannlegefirma som hadde prøvd å gi folk billigere tannhelse. Her prøver alle å bidra – kanskje med unntak av staten, som har den største muligheten til å bidra.

Spørsmålet til statsråden er: Må man vente helt til utvalget kommer med sin rapport i 2024 før man får noen løsning på dette, og når er det egentlig Arbeiderpartiet ser for seg å ha gjennomført målet om gradvis å utvide tannhelsetilbudet slik at det blir på lik linje med andre helsetilbud? Er det 10, 20 eller 30 år fram i tid, eller hva er tidshorisonen her?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:45:06]: Vi har satt ned et utvalg som skal levere om litt over ett år. Utvalget vil gi oss gode anbefalinger om hvordan vi kan innfase større deler av tannhelsetjenesten som en offentlig finansiert tjeneste på linje med de andre helsetjenestene. I de to budsjettene som vi så langt har hatt ansvar for å løse gjennom i Stortinget, etter forhandlinger med SV, har vi prioritert noen grupper som har fått redusert sine utgifter til tannbehandling.

Jeg tror nok vi er veldig enige om målet, representanten og jeg. Når det gjelder hastigheten må man også prioritere noen tiltak, og der er jeg mer spørrende til hva Rødts prioriteringer faktisk er. Jeg mener det er bra å ha et kunnskapsgrunnlag og å få noen modeller som viser retning for hvordan vi kan gå fram.

Mímir Kristjánsson (R) [12:46:10]: Det er både fordeler og ulemper ved å ta seg god tid. Fordelen er at man får veldig, veldig god tid til å tenke seg om. Ulempen er at mens man tar seg god tid, er det noen ekte mennesker som ikke får gått til tannlegen, får tannhelseproblemer og får helsen sin ødelagt. Så her må man veie opp kost mot nytte.

Jeg synes det er en liten selvmotsigelse i det statsråden og regjeringen sier. På den ene siden er det veldig viktig å vente på dette utvalget, men på den andre siden har regjeringen allerede påbegynt en haug med ting. Man har gjennom to budsjettforlik der SV har presset på, allerede funnet noen ekstra midler. Da er spørsmålet: Hvis det ikke er slik at alle forbedringstiltak må vente på dette tannhelseutvalget, hvorfor var det ikke mulig å finne enda mer penger for å hjelpe enda flere over den kneika som de nå står i? Vi er jo nå i en situasjon der den økonomiske situasjonen til veldig mange er ekstremt alvorlig.

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:47:04]: Her spør representanten Mímir Kristjánsson om fasiten, og den kjenner vi jo. Vi har to ferdigforhandlede statsbudsjett der

Støre-regjeringen og SVs prioriteringer blir reflektert. Det er forhandlinger som har ført til at unge voksne har fått sterk rabatt på tannhelsetjenestene, og at vi har gjort noen justeringer i refusjonsordningene i folketrygden. Det er profilen vi så langt har greid å prioritere.

Når jeg peker på tannhelseutvalgets anbefalinger, er det fordi vi uansett er nødt til å prioritere hvilke tiltak vi gjør først – vi kan ikke bare klappe i hendene og så har vi en offentlig finansiert tannhelsetjeneste. Det er lurt å få en grei vurdering av hvilke tiltak det er smart å starte med, og hvordan vi gjennom ulike modeller kan fase inn et større offentlig ansvar også for tannhelse.

Spørsmål 14

Marie Sneve Martinussen (R) [12:48:22]: «Rødt mener at tennene er en del av kroppen, og at tannhelse skal være en selvfølgelig del av velferdstjenesten. Her er vi heldigvis i godt selskap. Vi har et stortingsflertall som mener det samme, og en regjering som har som mål å likestille den offentlige tannhelsetjenesten med andre helsetjenester. Så langt har vi likevel ikke sett noen stor satsing på feltet utover rabatt til de unge.

Når ser regjeringa for seg at tannhelse reformen som skal likestille tannhelse med resten av helsetjenesten, kan bli en realitet?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:48:57]: Tannhelsetjenesten blir ofte uteglemt i forbindelse med omtalen av helsetjenester i Norge. Det er helsetjenester også det som foregår i munnen, og det løfter regjeringen fram i vår politikk.

Vi har startet arbeidet med å styrke den offentlige tannhelsetjenesten. Det viser også representanten Sneve Martinussen til i sitt spørsmål. Vi ønsker en gradvis utvidelse av den offentlige tannhelsetjenesten, men på bakgrunn av et godt beslutningsgrunnlag. Derfor har vi oppnevnt et offentlig utvalg som skal gjennomgå tannhelsefeltet. Det er nesten 20 år siden sist det ble gjort, og utvalget leverer sin rapport i juni 2024. De skal gå gjennom hele tannhelsetjenesten, både organisering, finansiering og lovverk, både regulering og rettigheter. I deres mandat står det at de skal legge fram ulike modeller for tannhelsetjenesten som kan bidra til bedre tilgjengelighet og bedre skjermingsordninger, og også modeller for egenandelstak.

Utvalgets anbefalinger blir viktige i vårt videre arbeid med å styrke tannhelsetjenesten samlet sett. Hvordan vi på en bedre måte kan sikre at de som har rett til offentlige tannhelsetjenester, får et riktig og godt tilbud, er et av de fire hovedpunktene fra Hurdalsplattformen, så dette er også et av de pågående arbeidene til regjeringen.

Marie Sneve Martinussen (R) [12:50:36]: Mitt spørsmål var når man så for seg at denne reformen skulle være i mål. Jeg forventet egentlig ikke noe datosvar fra ministeren, så jeg bet meg merke i det som ministeren svarte til min kollega Seher Aydar for en liten stund siden. Ministeren sa at man hadde plusset på 500 mill. kr i årets budsjett. Hvis man da setter opp et regnestykke og ser at en full tannhelsereform er anslått å koste 13 mrd. kr, er vi altså på 26 år, med den gradvise innfasingen, hvis det er nivået. Da blir spørsmålet:

Er 26 år en passende tidsfrist, eller er regjeringen mer utålmodige enn det? Og er det den takten man har begynt på, som man har tenkt å fortsette med, med den gradvise innføringen av denne reformen?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:51:25]: Den rapporten som tannhelseutvalget vil gi oss, vil også være nyttig for partiet Rødt, som åpenbart ønsker å gjøre dette raskest mulig. Det å få en faglig vurdering av hvilke tiltak det er lurt å starte med i en sånn tannhelsereform, hvor det offentlige skal ta over mer av ansvaret og sørge for at tilgjengeligheten er like god som for andre helsetjenester, og det å ha et godt kunnskapsgrunnlag, vil jeg uansett hevde er lurt. Når vi kommer til juni 2024, vil det også være lettere for meg som statsråd å svare mer konkret på hvilke tiltak som er anbefalt å gjennomføre først, og hvordan man skal jobbe med både regelverk, rettigheter og organisering for å sikre god tilgjengelighet av gode tannhelsetjenester.

Marie Sneve Martinussen (R) [12:52:22]: Det stemmer at Rødt ønsker å gjennomføre denne reformen raskere enn i løpet av de 26 årene som dagens takt vil føre til. Vi har også et konkret forslag til hvordan man kan gjøre det. Vi la fram en skattereform i dag, fordi dette handler om penger, og som ministeren var inne på tidligere, det handler om prioritinger. For å få råd til en sånn tannhelsereform, kunne man kombinert det med å øke skatten på selskapsoverskudd, som Rødt har foreslått. Vi har vist at en sånn reform da kan finansieres løpet av seks år. Så det er heller ikke over natten, men det er i løpet av seks år.

Det vi har foreslått, er at man setter en egenandel og så har en delvis dekning over det, som – om ikke annet – et midlertidig tiltak før utvalgets rapport kommer. Dette handler jo om folk som får regninger på mange tusen kroner – 8 000, 9 000, 10 000, 11 000, 12 000 kr – og som i dag ikke har råd til å betale dem. Da mener i hvert fall jeg at denne 26-årstidsfristen kanskje er litt vel raus.

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:53:27]: Det er representanten Sneve Martinussens som har satt en 26 års frist og ikke jeg, så jeg kan være enig i at den er litt lang og for de tålmodige sjeler. Jeg håper at vi skal klare å få

en framdrift som er raskere enn det, men da trenger vi også et godt beslutningsgrunnlag. Det handler ikke bare om å skaffe finansiering; det handler også om å organisere en tjeneste på en måte som sikrer god tilgjengelighet for alle. I dag er den offentlige tannhelsetjenesten fylkeskommunenes ansvar, men vi har også i dag utfordringer med en organisering som gir f.eks. eldre som mottar hjelp i hjemmet, rett på offentlig tannhelsetjeneste. Kanskje har de i sitt voksenliv gått til en privat tannlege, og så får de på slutten igjen kontakt med den offentlige tannhelsetjenesten. Så jeg tror at også partiet Rødt kan ha nytte av den NOU-en som vi får i juni 2024, for å kunne gjøre dette på en klok og fornuftig måte.

Spørsmål 15

Bård Hoksrud (FrP) [12:54:56]: «Mange nordmenn har fått sin psykologutdanning ved ELTE-universitetet det siste tiåret. På grunn av en regelendring står flere titalls psykologstudenter uten godkjenning av utdannelsen sin. De siste gjenstående ELTE-psykologene har fått avslag på autorisasjon i Norge, uten å ha fått vurdert sin kompetanse.

Hvordan kan statsråden forsvare at ELTE-psykologene ikke har fått oppfylt sin rett til individuell vurdering, men bare mottatt avslag på generelt grunnlag etter at praksisendringen for psykologutdanning kom?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:55:30]: Kandidater med masterutdanning fra ELTE-universitetet har alle fått en individuell vurdering av sine kvalifikasjoner i behandlingen av søknader om autorisasjon. Samtlige har fått avslag fra Helsedirektoratet, og de fleste avslagene er påklaget til en uavhengig klageinstans som har opprettholdt avslagene. Konklusjonen er at utdanningene til de aktuelle søkerne ikke er jevn god med de norske profesjonsutdanningene i psykologi.

Helsedirektoratet opplyser om at de gjør en jevn godhetsvurdering i alle saker der søkeren ikke anses å ha rett til godkjenning etter yrkeskvalifikasjonsdirektivet. Framtidige søkere med utdanning fra ELTE vil også få en individuell vurdering av sin søknad.

Bård Hoksrud (FrP) [12:56:29]: Norge var det eneste landet av 46 som stoppet utdannelsen fra ELTE-universitetet, selv om det ikke hadde vært endringer i studiets faglige innhold. Som statsråden sa, har man i Norge rett til individuell vurdering. Likevel er det mange av disse studentene som opplever at de ikke har fått sin master individuelt vurdert av Helsedirektoratet. De har kun fått avslag på generelt grunnlag. Disse studentene har blitt uskyldige ofre for at premissene for deres kli-

niske masterutdannelse ble endret underveis i studieløpet. Studentene er fortvilet over at Norge nekter dem hjelp til å få godkjent sin utdannelse.

Synes statsråden det er riktig at det sitter 70 nyutdannede som ikke får lov til å jobbe som psykologer i Norge, samtidig som vi har stor mangel på psykologkompetanse?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:57:16]: Det representanten spør om, er om disse kandidatene har fått en individuell vurdering, og det opplyser Helsedirektoratet at de har fått. Samtlige har fått sin søknad vurdert. De fleste avslagene er også påklaget, og en uavhengig klageinstans har opprettholdt avslagene. Det må vi forholde oss til. Det er selvfølgelig beklagelig at noen som har en veldig etterspurt kompetanse, står i en situasjon hvor internasjonalt regelverk og yrkeskvalifikasjonsdirektivet ikke gir rom for den autorisasjonen disse kandidatene ønsket.

Bård Hoksrud (FrP) [12:58:09]: Det er interessant det statsråden sier nå. Studentene som har hatt møte med politisk ledelse i departementet, har fått beskjed om at det ligger både økonomiske og faglige årsaker til grunn for at de ikke får autorisasjon i Norge, men det er ingen som har klart å fortelle dem klart og tydelig hva disse årsakene er. Når de spør, blir de bare møtt med bortforklaringer. For meg blir det mer og mer åpenbart at dette ikke handler om økonomi eller faglighet, men om politisk uvilje til å finne løsninger. Vi har funnet løsninger før, og nå er det på tide at vi finner en løsning også for de siste studentene som lever i usikkerhet. Vi har ikke råd til å si nei til den verdifulle kompetansen som disse studentene sitter på. Behovet er enormt der ute, men jeg opplever at byråkrati og uvilje står i veien for at disse kan få ferdigstilt utdannelsen sin og hjelpe dem som trenger det.

Kan ikke statsråden slutte å lete etter problemer og heller bidra til å finne løsninger, slik at alle disse flotte menneskene med utdannelse faktisk kan gjøre jobben og hjelpe mennesker som trenger hjelp av psykolog i Norge?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:59:11]: Jeg er ikke enig med representanten Hoksrud i at det er byråkrati og uvilje. Det er søkt å finne løsninger for dem som havnet i en situasjon hvor regelverksendringen påvirket deres utdanningsløp. Spørsmålet er om det også skal gjelde for dem som begynte på sin master etterpå – det er jo disse 70 representanten Hoksrud viser til. Utover det er dette en sak som er prøvd, og hvis disse skal få en kvalifisering som oppfyller yrkeskvalifikasjonsdirektivet, må noen ta jobben med å kvalifisere dem.

Presidenten [12:59:56]: Spørsmål 17 er allerede besvart, og vi går til spørsmål 18.

Spørsmål 18

Sandra Bruflot (H) [13:00:14]: «Under Senterpartiets landsmøte ble det vedtatt at politiet må sikres lov- hjemmel til å avdekke bruk, besittelse og salg av narkotika. Parlamentarisk nestleder i Senterpartiet bekrefter at de ønsker å gi politiet en mer generell adgang til å rusteste og ransake uten konkret mistanke. Vedtaket har fått sterk kritikk fordi en slik adgang vil bryte med menneskerettighetene og rettsstats-prinsipper som forholdsmessighet.

Er statsråden enig i at politiet bør sikres en slik adgang, uavhengig av rettsikkerheten til rusavhengige og andre?»

Statsråd Emilie Mehl [13:00:55]: Regjeringen har varslet at vi vil legge fram en helhetlig forebyggings- og behandlingsreform på rusfeltet. Målet med den reformen er først og fremst å kunne gi bedre oppfølging og bedre kvalitet i behandlingen av mennesker med rusproblemer, og det opplever jeg at det er bred politisk enighet om og har vært det hele tiden. Planen vår er å forankre den reformen i en stortingsmelding, som vi vil legge fram i begynnelsen av 2024.

Regjeringens utgangspunkt i Hurdalsplattformen er at vi skal møte personer som trenger hjelp, med behandling istedenfor strafferettslige reaksjoner, og samtidig vil Senterpartiet–Arbeiderparti-regjeringen ikke gå inn for en generell avkriminalisering av narkotika. Det jobber vi med nå, og vi kommer til å gjøre et grundig arbeid. Det er viktig at denne reformen blir god og ivaretar det hjelpebehovet en del har, men også ivaretar hensynet til at vi ikke ønsker at narkotika skal bli mer utbredt i samfunnet, at unge skal begynne med det, for det er en type kriminalitet som f.eks. også utnyttes av organiserte kriminelle nettverk til å finansiere alvorlig illegal virksomhet.

Rusproblemer og rusavhengighet er et stort samfunnsproblem. Det berører enkeltpersoner, de som rammes av det, det går ut over pårørende, og det har også virkninger for samfunnet som helhet. Det er også bakgrunnen for at det er riktig, etter mitt syn, at politiet skal ha virkemidler for å kunne avdekke og etterforske alvorlig narkotikakriminalitet. Det er jo en del av politiets samfunnsoppdrag, som representanten startet sitt spørsmål med, nemlig at politiet må kunne avdekke bruk, besittelse og salg av narkotika, som jo er ulovlig.

Nå skal det som sagt gjøres et arbeid, og i sammenheng med forebyggings- og behandlingsreformen vil vi vurdere behovet for forskjellige typer lovendringer på

feltet. Det kan gjelde det som relaterer seg til politiet, uten at jeg vil forskuttere det, eller det kan gjelde andre viktige ting, som f.eks. hvordan man skal kunne definere hvem som er rusavhengige.

Så kommer de forslagene vi vil legge fram for Stortinget, selvfølgelig til å holde seg innenfor Grunnloven og Den europeiske menneskerettskonvensjon og de rammene som settes der. Det er bl.a. et krav om forholdsmessighet, som er viktig.

Sandra Bruflot (H) [13:03:28]: Vi er enig i at vi bør forhindre problematisk rusbruk blant unge og andre, men vi kan ikke bryte rettsstatsprinsipper og menneskerettighetene for å forsikre oss om at vi gjør det. Derfor skal jeg prøve enda en gang, for jeg opplever faktisk ikke at statsråden svarer på spørsmålet mitt: Er statsråden enig i at politiet bør sikres en mer generell adgang til å rusteste og ransake uten konkret mistanke?

Statsråd Emilie Mehl [13:03:56]: Svaret på spørsmålet er at vi kommer til å legge fram vår forebyggings- og behandlingsreform neste år, og da vil vi også legge fram eventuelle endringer på feltet, enten det knytter seg til politiet eller til andre deler av det rusforebyggende arbeidet.

Sandra Bruflot (H) [13:04:16]: Jeg får faktisk ikke svar på spørsmålet mitt. Jeg kan prøve å stille det på en annen måte og se om statsråden da ønsker å svare: Er statsråden enig i at man må heve straffene for besittelse og bruk av små mengder illegale rusmidler dersom politiet skal kunne ransake og rusteste, nettopp på grunn av forholdsmessighet, eller er justisministeren villig til å se bort fra at det må være forholdsmessighet, eller se bort fra menneskerettighetene – det er vel nr. 8, tror jeg – om privatlivet? Er statsråden enig i at politiet skal ha en mer generell adgang til å rusteste og ransake uten konkret mistanke?

Statsråd Emilie Mehl [13:04:53]: Jeg er ikke enig i det premisset representanten oppstiller. Det antydes at det ikke er mulig for politiet å forebygge bruk og besittelse av narkotika uten at det er i strid med bl.a. EMK. Det er nettopp det jeg mener vi må søke mer kunnskap om – for det første hvordan politiets arbeid fungerer i dag, hvordan andre deler av det rusforebyggende arbeidet fungerer, hvordan vi skal innrette en reform slik at vi klarer å nå dem som er rusavhengige, med hjelp og behandling istedenfor straff, men samtidig sørge for at narkotika ikke avkriminaliseres, og at man ikke legger opp til et system der det blir lettere, f.eks. for barn og unge, å få tak i narkotika eller bruke det. Så dette er ikke så enkelt som jeg opplever at det blir lagt fram her, og

derfor vil vi også gjøre et grundig arbeid før vi kommer tilbake til Stortinget med en reform.

Spørsmål 19

Bård Hoksrud (FrP) [13:06:07]: «I januar proklamerte statsråden med brask og bram at Seljord får fire nye politistillinger. For kort tid siden informerte politistasjonssjef Dag Størksen i Telemark om at politiet må kutte ti politistillinger i 2023. Dette står i grell kontrast til utsagnet i januar og betyr at Senterpartiet og Arbeiderpartiet nå sørger for et mer utrygt Telemark.

Er ikke dette å feilinformere innbyggerne, og hvordan kan statsråden mene at et kutt på ti stillinger er å styrke politiet?»

Statsråd Emilie Mehl [13:06:35]: Dette var nettopp tema også i den spontane spørretimen. Et veldig grunnleggende premiss som Fremskrittspartiet ikke forholdt seg til da, og da utfordrer jeg representanten til å gjøre det nå, er at det har vært en kostnads- og prisvekst i 2022 og 2023 som er høyere enn det som ble lagt til grunn da statsbudsjettet ble vedtatt av Stortinget i høst, og også da materialet ble utarbeidet og lagt fram av regjeringen. Det er en utfordring både for politiet og for andre deler av samfunnet. Man opplever at de budsjettene man har, ikke strekker til for å møte den prisveksten.

Derfor har finansministeren og regjeringen tidlig i 2023 vært tydelig på at vi vil komme med en prisjustering i revidert nasjonalbudsjett, sånn at man gir forutsigbarhet til bl.a. politiet for at de rammene man har, vil øke. Vi ønsker at det aktivitetsnivået vi planla for i 2022, skal kunne opprettholdes. Det er ingen som ønsker at det skal måtte kuttes ti politistillinger i Telemark, det var ikke det vi forutsatte i budsjettet, men det har altså vært en kostnadsvekst som vi ikke visste om på det tidspunktet.

For Senterpartiet og Arbeiderpartiet i regjering er det helt grunnleggende viktig at vi sikrer trygghet og tilgjengelige tjenester for innbyggerne i hele landet, og jeg mener at det lokale politiet er en kjempeviktig del av det. Så ser vi at etter den såkalte nærpelitireformen, som Høyre og Fremskrittspartiet gjennomførte, og som ble veldig sentraliserende, er det en del kommuner og steder som opplever at politiet enten er for langt unna eller ikke har nok folk til å møte lokale behov – enten det er i f.eks. Seljord, som i dette tilfellet, der man opplevde at politikontoret mistet mange stillinger etter reformen, eller det er her i Oslo, der vi ønsker å etablere et nytt tjenestested på Mortensrud, bl.a. på grunn av utfordringer med gjengkriminalitet og ungdomskriminalitet, noe jeg

mener det er riktig at møtes med mer tilstedeværende politi.

Vi har i våre budsjetter ønsket å styrke politiet. Vi har styrket politiet med om lag 215 mill. kr siden vi tiltrådte. Det inkluderer også prioriteringen i 2022 på 200 mill. kr til mer lokalt politi. Vi har lagt inn styrking for å møte situasjonen sikkerhetsmessig etter at Ukraina-krigen brøt ut. Det er viktig at vi fortsetter den veien.

Bård Hoksrud (FrP) [13:09:13]: Jeg ser at statsråden skylder på kostnadsvekst osv. Man var allerede i januar klar over at det ville bli høyere kostnader. Det er et pålegg fra regjeringen at man skal styrke den ene politistasjonen. Alle var fornøyde, og alle trodde at det betydde at det nå kom fire nye politistillinger til Vest-Telemark, men realiteten er at det politiet nå må gjøre, er å dra inn disse ressursene fra resten av Vest-Telemark. Det betyr at det fortsatt kommer til å være lange avstander. De må også dra inn fra Midt-Telemark, som da får svekket politiberedskapen sin. Så dette rammer – det man trodde skulle styrke distriktet, blir altså en reduksjon.

Jeg har lyst til å utfordre statsråden: Hva er de faglige begrunnelsene for den endringen som regjeringen har valgt å gjøre? Jeg opplever at politistasjonssjefen sier at dette var et pålegg fra regjeringen, derfor gjør man det, men det er tydelig at det faglig sett kanskje ikke er det politiet ville gjort, når man har de ressursene man har tilgjengelig.

Statsråd Emilie Mehl [13:10:14]: Hvis ikke Fremskrittspartiet vil ha flere politifolk i Seljord, flere politifolk til stede i resten av Telemark eller i resten av Norge, eller en ny politistasjon på Mortensrud som kan bidra i arbeidet mot gjeng- og ungdomskriminalitet, er det helt greit. Jeg mener tvert imot at det er en klok prioritering.

Vi gikk bredt ut til alle kommuner i fjor og spurte om innspill til hva man så som behov for framtidens polititjenester. Noen kommuner peker på ting som de er veldig fornøyde med, og så er det andre ting man ikke er like fornøyd med. Så vidt jeg husker, opplevde man f.eks. i Seljord at man hadde fått mindre polititilstedeværelse, og man ønsket en styrking av politistasjonen der. Derfor mener jeg det er bra at det skjer.

Så er det viktig at vi møter den inflasjonen som har vært, i revidert nasjonalbudsjett, sånn at man ikke får utilsiktede, store bemanningsreduksjoner i Telemark eller i andre deler av landet.

Bård Hoksrud (FrP) [13:11:15]: Jeg opplever at vi har en statsråd som ikke svarer på spørsmålet. Jeg spur-

te om den faglige begrunnelsen, om statsråden kunne redegjøre for den og om den lå til grunn, eller om det var ren politisk overkjøring.

Fremskrittspartiet har foreslått mye mer penger til politiet enn det denne regjeringen har gjort. Det ville betydd at vi ville fått en styrking av politiet i hele landet, også i Telemark. Nå sier altså politistasjonssjefen at man må henlegge flere saker. Det betyr at enda flere mennesker kommer til å oppleve å få saken sin henlagt av politiet. Det betyr også noe for tilliten til politiet og tilliten til regjeringen. Det er ikke så farlig med tilliten til regjeringen, det gjør ikke representanten Hoksrud så veldig mye, men tilliten til politiet er viktig, for det handler om innbyggernes trygghet og sikkerhet.

Hvordan kan statsråden, som ansvarlig, akseptere at enda flere saker henlegges, at enda flere mennesker opplever å ikke få etterforsket saker, fordi man har en regjering som nå sørger for at politiet må kutte i de rammene man har gitt til politiet, heller enn faktisk å øke, som var forutsetningen?

Statsråd Emilie Mehl [13:12:21]: Det er en del ting som sauses sammen her. For det første: Politibudsjettene har redusert handlingsrom først og fremst på grunn av prisvekst og en inflasjon som ikke var forutsett da budsjettene ble lagt. Det er noe vi må møte, og vi vil legge fram justering av det i revidert nasjonalbudsjett.

For det andre opplever jeg at Fremskrittspartiet prøver å gjøre det lokale politiet til syndebukken her, altså at det at man ønsker å styrke lokale tjenestesteder og sikre mer polititilstedeværelse f.eks. i Seljord i Telemark, er det som velter budsjettene. Det er det altså ikke, etter mitt syn. Det er satt av 75 mill. kr i 2023 til å etablere ni nye tjenestesteder og styrke polititjenestene for øvrig i landet, og så har det kommet en enorm prisvekst som ikke var forutsett, som gjør at handlingsrommet blir mye trangere. Det skal vi løse.

Presidenten [13:13:19]: Da er sak nr. 2 ferdigbehandlet.

Sak nr. 3 [13:13:22]

Referat

Presidenten [13:13:23]: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke. Møtet er hevet.

